МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Збірка тез доповідей

на Всеукраїнській науково-практичній конференції

«Актуальні напрямки сучасної науки та освіти»

(17-19 травня 2017 року)

Випуск 2

Слов’янськ – 2017

УДК 51
ББК 74.00

Видається за ухвалою Вченої ради
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»
(протокол № 7 від «23» березня 2017 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

О.Г. Набока – перший проректор, д. пед. н., професор;
Д.О. Лазаренко – декан ФПЕУ, д.е.н., професор;
А.Е. Мелоян – зав. кафедрою прикладної психології, к. психол. н., професор;
С.В. Коверга – зав. кафедрою менеджменту, д. е. н., професор;
О.Г. Солодухова – зав. кафедрою психології, д. психол. н., професор;
О.В. Кузьмина – зав. кафедрою педагогіки, д. пед. наук, професор;
Л.В. Гончар – заступник декана ФПЕУ, к. е. н., доцент;
Л.В. Степаненко – заступник декана ФПЕУ, к. психол. н., доцент;
Л.М. Бражнікова – зав. кафедрою обліку і аудиту, д.е.н., професор

Відповідальна за випуск:
А.В. Малахова – к. е. н., доцент кафедри обліку і аудиту.

Актуальні питання психології, економіки та управління: збірка тез доповідей на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні напрямки сучасної науки та освіти» [Слов'янськ, 17-19 травня 2017 року] / ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». Слов'янськ: [електронний ресурс], 2017. – 67с.

У збірнику представлені наукові матеріали тез доповідей студентів, аспірантів, викладачів факультету психології, економіки та управління в рамках роботи Всеукраїнської науково-практичній конференції «Актуальні напрямки сучасної науки та освіти», що проходила 17-19 травня 2017 року в Донбаському державному педагогічному університеті.

Матеріали представлені в авторській редакції

Донбаський державний педагогічний університет

© ДВНЗ «ДДПУ», 2017

Вступне слово

Розвиток сучасної науки характеризується високим рівнем інформатизації суспільства, зростанням глобалізаційних процесів у світі, підвищенням ролі людського фактору у різних сферах життєдіяльності. Інноваційні наукові впровадження сучасності неможливі без урахування соціальних аспектів життя суспільства. Сьогодні як ніколи відчувається проблема психологічної підтримки і економічної безграмотності, що обумовлюється складністю сучасних соціально-економічних стосунків між державою та суб'єктами господарювання. Непідготовленість більшості громадян до існування в умовах революційних змін, а іноді й небажання приймати участь у реформах, що відбуваються в державі, викликає ряд соціальних проблем.

Найбільшу суттєву роль соціальна складова займає в психологічних і економічних наукових напрямах, адже серед об'єктів дослідження є фактори, передумови та принципи, що сприяють забезпеченню життєвого рівня, формуванню цінностей, розвитку особистості, розкриттю його потенціалу.

Не викликає сумніву, що економіка та психологія мають загальне поле для дослідницького пошуку – поведінка індивідів і соціальних груп. На спонукання, рішення і вчинки економічних суб'єктів впливають емоції. Проблеми, що накопичуються в ході економічного розвитку суспільства та їх невизначеності свідчать, що без глибокого вивчення психологічних законів господарської поведінки людей неможливо прогнозувати ефективні моделі економічного розвитку.

Сучасні економічні процеси розглядаються як сфера громадського життя і суспільних стосунків, в яких психологія грає роль «регулятора» таких стосунків. Відбувається поступове формування нового напряму психологічної науки, яка вивчає і дає відповіді на ті явища, що відбуваються з людиною в процесі здійснення її діяльності. У сучасній науці акцент частіше робиться на психологічні складові економічної діяльності індивідів і соціальних груп, і, отже, йдеться про економічну психологію, поява якої є закономірним феноменом.

Одним із актуальних завдань факультету психології, економіки та управління з питань становлення висококваліфікованих спеціалістів є залучення творчого потенціалу студентів до наукового пошуку та спрямування їх фахових здібностей до цікавих і корисних результатів. З цією метою в рамках науково-дослідної роботи на факультеті видаються матеріали конференції «Актуальні напрямки сучасної науки та освіти», що проходила 17-19 травня 2017 року в Донбаському державному педагогічному університеті.

Декан ФПЕУ, доктор економічних наук, професор
Лазаренко Дмитро Олександрович

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

Поскакухін П.О., Пилипенко О.С. Впровадження бізнес-моделей як сучасного прогресивного інструменту реалізації інноваційної стратегії вітчизняних підприємств **5**
Скорописова Л.І. Підходи до визначення пріоритетів соціально-економічного розвитку регіонів України **7**
Соколенко Т.М. Трансформація моделі державного управління **9**
Філіппов М. Ю., Співак Я. О. Формування професійної компетентності майбутніх соціальних працівників **11**
Царькова І.О., Кулик Н.М. Основні засади побудови системи менеджменту якості на підприємствах в умовах ринкової економіки **13**
Чередник О.В., Мелещенко Л.В. Системний підхід до проблеми планування навчальної діяльності **16**
Чередник О.В., Тихий В.М. Підвищення кваліфікації та перепідготовка керівних кадрів в освіті **19**

СЕКЦІЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ

Андрійчук О.М., Гончар Л.В. Проблеми оцінки фінансового стану підприємства при наданні аудиторських послуг **22**
Галь О.Ф. , Гончар Л.В. Інформаійна база процесу аудиту та її класифікація **24**
Гарна С.О. Удосконалення первинного обліку основних засобів **26**
Дзюба М.О. Соціально-економічний розвиток сільської території **28**
Дзюба М.О., Литвиненко І. Ключові аспекти становлення і розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні **31**
Малахова А.В., Красюк Д.Ю. Класифікація витрат як умова організації обліку **34**
Малахова А.В., Пишна Х.С. Заходи удосконалення обліку кредиторської заборгованості **36**
Малахова А.В., Поклонська М.Д. Організаційні аспекти обліку доходів майбутніх періодів **39**
Малахова А.В. Шляхи вдосконалення обліку та оцінки ефективності процесу реалізації продукції **42**
Мартиненко О.В. Управлінська інформація як фактор розвитку економічної організації **43**
Сіренко С.В., Натальченко К.М. Основні аспекти джерел фінансування **45**
Шнурко А.М., Білоусова А.О. Відображення результатів діяльності підприємств у фінансовій звітності **46**
Яровий К.О., Шепілов І. Сучасні проблеми автоматизації обліку виробничих запасів на підприємстві **50**

СЕКЦІЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ЦИКЛУ

Булінг О.В., Степаненко Л.В. Проблема депресивності в підлітковий період **54**
Кіян А.П. Аналіз складових психологічної готовності до педагогічної діяльності людини **57**
Мамедова О.О., Резнікова О.А. Особливості особистості віруючої л **59**
Новик О.Л., Сергєєва І.В. До проблеми конфліктів у молодих сім’ях **61**
Свіденська Г.М. Соціально-психологічні особливості етнічної самосвідомості **63**

СЕКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

ВПРОВАДЖЕННЯ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ ЯК СУЧАСНОГО ПРОГРЕСИВНОГО ІНСТРУМЕНТУ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Поскакухін П.О.
здобувач вищої освіти спеціаліст
5 курсу спеціальності ”Менеджмент”
Науковий керівник –канд. ек.наук, доцент
Пилипенко О.С.

Інновація – це важливий елемент виробничих відносин в стабільній інноваційній економіці. Суттєвою перешкодою для здійснення інноваційної діяльності для вітчизняних підприємств є те, що вона часто пов’язана з необхідністю вкладати значні фінансові ресурси, що виводить на певний час з обігу частини наявних ресурсів компанії протягом значного періоду часу. Витрачені зусилля і ресурси спрямовано на пошук шляхів виживання в конкурентному середовищі за рахунок створення конкурентної переваги.

За умови, коли ринок змінюється, підприємство стикається з необхідністю розроблення та впровадження нової бізнес-моделі. Моделі розвитку та розширення бізнесу можуть мати пряму та зворотну інтеграцію. Компанії свідомо та цілеспрямовано рухаються до нової операційної моделі і ніколи не повертаються до старого зразка чи шаблону.

Бізнес-модель є сучасним прогресивним інструментом реалізації стратегії підприємства в умовах динамічного та непередбачуваного ринкового середовища. Використання технології бізнес-моделювання в умовах вітчизняного бізнесу є сьогодні перспективним аспектом наукових досліджень та практичної апробації.

Інноваційні бізнес-моделі – це інтегруюча інновація, яка об’єднує інновації процесів (технологій), продуктів і способів ведення бізнесу.

Бізнес-модель – це метод стійкого ведення бізнесу. Величезну роль у побудові сучасних моделей бізнесу відіграють інновації. Сучасна бізнес-модель є такою конструкцією, що трансформує інноваційні технології в економічні вигоди для підприємства та високу споживчу цінність для клієнтів.

Інноваційною концепцією ведення бізнесу можна вважати використання радикальних інновацій, які відкривають цілком нові можливості на ринку. Технологія побудови інноваційної моделі бізнесу досягається завдяки детальному розробленню та плануванню таких ключових елементів, як:

- пропозиції цінності для споживача;
- ланцюга створення цінності;
- моделі створення продукту;

- ключових ресурсів, бізнес-процесів, компетенцій, необхідних для забезпечення прибутковості пропозиції цінності для споживача.

Зміни традиційних і появі інноваційних моделей бізнесу особливо сприяє розвиток Інтернету. Інтернет дозволяє компаніям формувати свою конкурентну стратегію на базі системи партнерства зі споживачами, вести з ними діалог, обговорювати нові товари і послуги тощо.

У загальному розумінні бізнес-модель описує, як компанія позиціонує себе в ланцюзі створення цінності у межах своєї галузі та яку модель створення прибутку та генерування доходу вона обрала.

В динамічних умовах зовнішнього ринку поточна бізнес-модель фірми постійно є об'єктом атак з боку нових бізнес-моделей конкурентів. Тому все більш очевидним стає факт, що тривалість життєвого циклу бізнес-моделі скорочується. Підприємство повинно безперервно контролювати стратегічні точки змін у галузі та оновлювати свою бізнес-модель для забезпечення стійкого та ефективного розвитку.

У бізнес-моделі повинні гармонійно пов'язуватись такі основні компоненти: пропозиція споживчої цінності, модель отримання доходів і прибутку, стратегія розвитку бізнесу.

Економічна сутність бізнес-моделі проявляються через такі її функції:

- дослідження пріоритетів споживачів для визначення перспективного рівня споживчої цінності продуктів (послуг);
- визначення ринкового сегмента, тобто споживачів, для яких створена і на яких націлена інноваційна технологія створення споживчої цінності;
- формулювання стратегії, визначення ключових компетенцій, стратегічних ресурсів і конкурентних переваг, якими володіє компанія;
- дослідження ланцюга створення цінності;
- оцінка структури вартості і моделі генерування доходу та прибутку від розміщення пропозиції продуктів і послуг з інноваційною споживчою цінністю.

Список використаних джерел:

1. Антонюк Л.Л. Інновації: теорія, механізми розробки та комерціалізації: Монографія / Л. Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С. Савчук. – К.: КНЕУ, 2010. – 394 с.
2. Блауг М. Управління інноваціями: Україна та зарубіжний досвід: Монографія / М.В. Гаман. – К.: Вікторія, 2011. – 312 с.
3. Йохна М.А. Економіка і організація інноваційної діяльності: навч. посіб. / М.А. Йохна, В.В. Стадник. – К. Академія, 2011. – 400 с.
4. Кишеня П.Б. Структура інноваційного потенціалу системи управління. [Режим доступу]: http// ena.lp.edu.ua:8080/ bitstream/htb/13344/1/61_kishenJa_131-133_69.pdf.
5. Інвестиційно-інноваційні чинники формування розвитку й управління конкурентоспроможним потенціалом підприємства: Монографія / Д.В. Солоха,

В.В. Морева, С.О. Чирков, В.Я. Козлова, О.В. Бєлякова. – Донецьк: СПД Дмитренко Л.Р., 2010. – 400 с.

6. Ревуцька Н.В. Теоретичні аспекти формування бізнес-моделі підприємства / Н.В. Ревуцька // Стратегія економічного розвитку України. – К.: КНЕУ, 2002. – Вип. 6(13) – с. 232-235

7. Яненкова І.Г. Організаційно-управлінські ресурси інноваційного розвитку економіки: методологія та практика: [монографія] / І.Г. Яненкова. – Миколаїв: Вид-ва ЧДУ імені Петра Могили, 2012. – 59 с.

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Скорописова Л.І.
ст. викладач кафедри менеджменту

У зв’язку із змінами: у соціально-економічному розвитку держави та міжнародній економіці; внаслідок глобальної кризи виникає гостра необхідність забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів України на перспективу, з урахуванням їх природно-ресурсного, економічного, науково-технічного, трудового потенціалу тощо.

Регіони виступають підґрунтям для забезпечення сталого соціально - економічного розвитку країни за рахунок того, що на рівні регіону відбувається акумулювання та розподіл людського, інтелектуального та соціального капіталів, природних, матеріально-технічних, фінансово-кредитних та інших ресурсів.

Стабільний і збалансований соціально-економічний розвиток регіонів формує основу процвітання нації, збільшує довіру людей до владної політики та стратегії реформ, що проводяться в країні.

В силу об’єктивних і суб’єктивних чинників регіони України розвиваються нерівномірно. У свою чергу, нерівномірність регіонального розвитку і рівня життя населення створює передумови для соціальної напруги в суспільстві, загрожує територіальній цілісності країни, стримує динаміку соціально-економічних показників, уповільнює ринкові перетворення та знижує їх ефективність [1].

Для планомірної реалізації заходів зі стабілізації соціально - економічного розвитку регіонів необхідно значно посилити роль розробки та впровадження регіональної стратегії. При цьому слід приділяти значну увагу проведенню аналізу показників розвитку регіону.

Стратегія соціально-економічного розвитку регіону, яку відображає стратегічний план розвитку регіону, є сукупністю намічених для послідовного виконання пріоритетів розвитку регіону, які визначають напрямки його розвитку на середньострокову перспективу та управлінських дій, операцій і

процедур та здійснення яких покликане забезпечити досягнення поставлених цілей [2].

Існує низка проблем формулювання пріоритетів у чинних регіональних стратегіях:

1. Порушена системність і планомірність регіонального планування.
2. Існує відмінність підходів до формування стратегій регіонального розвитку.
3. Є складність узгодження пріоритетів розвитку кожного регіону з пріоритетами державної регіональної політики.
5. Недостатнє врахування інтересів громадськості при розробці стратегій та здійсненні контролю за їх виконанням.
6. Регіональні стратегії є розрізненими, стосуються винятково питань даного регіону та не пов'язані поміж собою.

Вказані проблеми формують нездатність стратегічних планів, щодо розвитку регіону, в повному обсязі забезпечити стабільний його розвиток.

Для вирішення цих проблем потрібно:

- забезпечувати періодичне коригування планів заходів з реалізації стратегії та ухвалення короткострокових програм виконання стратегії відповідно до поточної ситуації;
- розширити розділи «стратегічні, операційні цілі та завдання», «механізм та інструменти реалізації стратегії» та наповнювати їх більшим обсягом інформації;
- включити до розділу «моніторинг реалізації стратегій» оцінку виконання планів заходів з реалізації стратегії;
- розширити механізми та інструменти участі громадян та підприємців у процесі розробки стратегій за рахунок проведення громадських слухань, соціологічних та експертних опитувань;
- включити до стратегій розділу щодо зміцнення господарських зв'язків між регіонами;
- передбачити у стратегіях напрямків відновлення громадянської стабільності та економічної відбудови зруйнованого господарства, проведення відбудови зруйнованих у результаті бойових дій територій, вирішення проблем внутрішньо переміщених осіб;
- зміцнення міжрегіональних зв'язків Донецької та Луганської областей, у першу чергу, із сусідніми з ними областями (Харківська, Дніпропетровська, Запорізька).

Пріоритети розвитку регіонів в сучасних умовах мають ґрунтуватися на інноваційній моделі розвитку, яка означає формування та розвиток тих галузей, що можуть забезпечити довгострокове економічне зростання на місцевому рівні, вирішувати нагальні питання регіонального розвитку.

Список використаних джерел:

1. Закон України Про стимулювання розвитку регіонів»/ [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2850-15>.

2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року :постанова КМУ від 6 серпня 2014 р. № 385 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/385-20.

ТРАНСФОРМАЦІЯ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Соколенко Т.М.
к.п.н., доцент кафедри менеджменту

Під час суспільної трансформації, впровадження демократичних цінностей та європейських стандартів у державному будівництві нашої країни відбуваються зміни. Існуюча модель державного управління у тому виді вже не задовольняє потреб сучасного суспільства. Все це актуалізує значущість запровадження моделі управління, орієнтованої на забезпечення сталого розвитку держави і поліпшення якості життя людини.

Згідно з енциклопедією державного управління категорія державне управління – це діяльність держави (органів державної влади), спрямована на створення умов для якнайповнішої реалізації функцій держави, основних прав і свобод громадян, узгодження різноманітних груп інтересів у суспільстві та між державою і суспільством, забезпечення суспільного розвитку відповідними ресурсами [4, с. 157].

Державне управління має владний характер і ключовими елементами для цієї системи є держава і державна влада.

Що стосується публічного адміністрування, цей термін пішов з права та практики зарубіжних країн. За даними ООН публічне адміністрування має два тісно пов’язаних значення: 1) цілісний державний аппарат, який фінансується з державного бюджету і відповідає за управління та координацію роботи виконавчої гілки влади; 2) управління і реалізація всього комплексу державних заходів, що пов’язані з виконанням законів .[2] Для публічного адміністрування ключовими елементами є суспільство і публічна влада.

І державне управління й публічне адміністрування мають і широке й вузьке розуміння та за вищезазначеними визначеннями дуже схожі. Проте державне управління відноситься до авторитарного виду управління, а публічне адміністрування – до демократичного.

Публічне адміністрування є зв’язком між державним та публічним управлінням. Низка науковців, серед яких О. Босак, М. Міненко, Ю. Сурмін, вважають публічне адміністрування перехідною ланкою або етапом від державного управління до публічного врядування. О. Босак зазначає, що у державному секторі модель публічного адміністрування («бюрократична модель») трансформувалась у модель публічного управління («ринкова модель») [2]. М. Міненко вважає, що у державному секторі «бюрократична

модель» перетворилася у «ринкову модель»: акценти змістилися з виконання роботи згідно з інструкціями і чіткими правилами на роботу, що спрямована на надання якісних публічних послуг та досягнення ефективних результатів. Це спонукало до того, що відбулася трансформація «державного управління» в «публічне адміністрування», а з часом і у «публічне управління»[3].

За аналізом етимології слів публічне адміністрування є складовою публічного управління (врядування), метою якого постає розвиток держави на засадах демократії з використанням ефективних новітніх методів і технологій управління та направлених на забезпечення громадян на рівні світових стандартів.

На нашу думку, публічне управління – є суспільним управлінням, яке здійснюється через надання влади суспільству – через децентралізацію, і чим більше управління стає децентралізованим – тим більше воно є публічним. При наявності рис публічності державне управління через впровадження публічного адміністрування перетворюється на публічне управління.

Процес здійснення публічного управління забезпечується через публічні адміністрації до складу яких входять органи виконавчої влади, адміністративний апарат та виконавчі органи місцевого самоврядування .

У державному управлінні до суб'єктів управління належать: органи виконавчої влади (уряд, міністерства, державні комітети, інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації); керівники і керівний склад цих органів (політичні діячі; посадові особи; службові особи, які наділені державно-владними повноваженнями).

У публічному адмініструванні суб'єктом виступають публічні адміністрації.

Підводячи підсумки, необхідно зазначити, що державне управління та публічне адміністрування є підвидами (складовими) соціального управління. Публічне адміністрування є зв'язком між державним управлінням і публічним управлінням і забезпечує організацію та втілення його рішень. Ключовими елементами для державного управління є держава і державна влада, а для публічного адміністрування – суспільство та публічна влада.

Список використаних джерел

1. Босак О.З. Публічне управління як нова модель управління у державному секторі / О.З. Босак // Державне управління: теорія та практика: Збірник наукових праць.– Х.: Вид-во "Магістр", 2010. – № 2.

2. Глосарій Програми розвитку публічного адміністрування ООН [Електронний ресурс] // http://www.unpan.org/DPADM/ProductsServices/Glossary/tabid/1395/language/en-US/Default.aspx

3. Демократичне урядування та публічне адміністрування: проблеми вимірювання та аудиту: наук.-метод. посіб. / авт. кол.: А.Ф. Колодій, М.З. Буник, П.М. Петровський та ін. – К.: НАДУ, 2011. – 56 с.

4. Енциклопедія державного управління. [Текст] у 8 т. – Т. 1. Теорія державного управління / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-редкол.: Ю.В.Ковбасюк (голова) [та ін.]. - К.: НАДУ, 2011. – 747 с.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Філіппов М. Ю.
студент 3 курсу спеціальності «Менеджмент»
Науковий керівник - канд. пед. наук, доц.
Співак Я. О.

Специфіка сучасної соціальної роботи вимагає високого рівня професіоналізму. Професіоналізм конкретного працівника є результатом його самореалізації в ході тривалого процесу професійного становлення, для якого характерні індивідуальна своєрідність й унікальність умов протікання. Професійне становлення фахівця із соціальної роботи – цілісний і безперервний процес розвитку практичної, освітньої й дослідницької діяльності особистості у соціальній сфері, орієнтований на формування професійної компетентності, зокрема професійних знань, умінь, навичок і особистісних якостей, адекватних кваліфікаційним вимогам та етичному стандарту професії.

Відповідно, пріоритетним вектором теорії і практики сучасної соціальної роботи є ефективна діяльність соціальних працівників у напрямку соціального захисту прав молоді, що потребує якісного формування професійної компетентності у майбутніх соціальних працівників з соціального захисту прав молоді.

Проблеми соціального захисту молоді залишаються в центрі постійного наукового інтересу багатьох українських і зарубіжних науковців. Серед них: В. Гайдуцький, І. Гнибіденко, Е. Лібанова, О. Палій, А. Скуратівський, А. Сіленко та ін.

Але більшість науковців у своїх дослідженнях наголошують на тому, що підвищення ефективності і якості формування професійної компетентності у майбутніх соціальних працівників з соціального захисту прав молоді потребує, перш за все, системного підходу, використання у сучасній соціально-педагогічній практиці комплексних, міждисциплінарних досліджень.

Покращення становища молоді, її соціальний захист, який забезпечує реалізацію творчого і трудового потенціалу, а також належний добробут молодих людей, є одним із головних напрямів соціальної політики в Україні.

Нині молодіжний сектор у сфері зайнятості (порівняно з іншими секторами) визначається певними особливостями: значне зменшення чисельності молоді в усіх галузях економіки, особливо в науці та науковому обслуговуванні; постійне збільшення молодіжного безробіття як відкритого, так і прихованого (40 % безробітних - молодь). Соціально-професійна переорієнтація молоді на

працю поза державним сектором; інтенсифікація трудової діяльності за вторинними видами діяльності: поєднання водночас декількох робіт, додаткова робота під час навчання у стаціонарних відділеннях навчальних закладів різного типу, самозайнятість тощо.

До основних напрямів державної соціальної політики в Україні щодо соціального захисту прав населення молодих людей можна віднести: підвищення доходів до рівня життя громадян; забезпечення зайнятості молоді та задовільний стан ринку праці; належну організацію й оплату праці; загальнообов'язкове державне соціальне страхування, пов'язане з трудовою діяльністю; окремі грошові виплати, допомога молодим сім'ям з дітьми, адресну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям, надання житлових субсидій молодим людям, молодим сім'ям і одиноким матерям, компенсації та пільги тим, хто постраждав від техногенно/економічних природних катастроф, військових дій і мають хворих дітей тощо.

Отже, проведене нами дослідження існуючої теорії та практики формування професійної компетентності у майбутніх соціальних працівників з соціального захисту прав молоді дозволили виявити наявні суперечності між: значущістю соціального захисту прав молоді і недостатністю теоретико-методологічного опрацювання його об'єктивних характеристик; інституційним підходом до здійснення соціального захисту прав молоді і потребою системного осмислення означеного феномену у сучасному соціумі; соціально-педагогічним змістом сучасного формування професійної компетентності майбутніх соціальних працівників з соціального захисту прав молоді та переважно традиційним підходом до його досліджень; потребами оптимізації формування професійної компетентності майбутніх соціальних працівників з соціального захисту прав молоді й відсутністю чітко визначених соціально-педагогічних умов та системного підходу, які потребують свого вирішення, шляхом створення системи роботи з формування професійної компетентності майбутніх соціальних працівників з соціального захисту прав молоді та визначити відповідні соціально-педагогічні умови для цього.

Список використаних джерел:

1. Національна стратегія із захисту прав людини (до 2021 р.) [Режим доступу]: http://www.president.gov.ua/documents/5012015-19364

2. План дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 р. [Режим_доступу]: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248740679)

3. План заходів МОН., які стосуються різних напрямів соціальної роботи та підготовки_спеціалістів_[Режим_доступу]:-http://old.mon.gov.ua/ru/about-ministry/normative/5326-

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Царькова І.О.
здобувач ступеня вищої освіти магістр 5 курсу
спеціальності «Менеджмент організацій і адміністрування»
Науковий керівник – канд. техн. наук, доц.
Кулик Н.М.

В умовах прогресуючої світової економічної кризи найбільш актуально мету дослідження спрямувати на визначення оптимальної організації процесу формування системи менеджменту якості (СМЯ). Наукове дослідження визначається наступними завданнями: розгляд існуючих підходів до проблеми, визначення їх спрямованості, розробка оптимальної узагальненої схеми організації процесу формування СМЯ.

Теоретичні аспекти щодо якості як наукової категорії, систем якості та менеджменту якості були предметом досліджень також багатьох вітчизняних сучасних авторів: Г.О. Швиданенко, С.К. Фомічова, О.І. Момота, О.Б. Чернегі, Ю.В. Макогона, Ю.О. Гохберга, А.О. Старостиної, Н.І. Скрябінової, Шаповал М.І. та ін.

Проте виділимо коло та напрямки завдань, які ще не отримали достатнього розвитку, а саме: узагальнення здобутків та напрацювань щодо розвитку сучасної парадигми введення міжнародних стандартів з менеджменту, які забезпечать практиків методичним та методологічним апаратом для побудов систем управління якості на конкретних підприємствах з урахуванням специфічних особливостей функціонування галузей.

Досвід роботи Державного підприємства «Науково-дослідного інституту високих напруг» (ДП «НДІВН») зі створення СМЯ за вимогами стандартів ISO 9001 [1] свідчить про використання попередньої практики управління якістю: – комплексної системи управління якістю підприємства (КС УЯП) на основі стандартів підприємства [2].

В основу розробки і реалізації довгострокової стратегії виживання і розвитку інституту в нових економічних умовах була покладена концепція тотальної економії всіх видів ресурсів і пріоритетної уваги до питань якості у всіх її проявах, якість не тільки виробів, але і всіх видів діяльності і процесів.

У 2001 році було прийнято рішення про створення та введення в дію в інституті системи менеджменту якості (СМЯ) у відповідності до вимог стандартів ISO 9001. СМЯ створювалася насамперед для вирішення внутрішніх проблем як необхідна частина загальної системи управління науковими та виробничими підрозділами та спрямована на скорочення всіх видів втрат і витрат, підвищення технологічної та виконавської дисципліни, персональної відповідальності за результати роботи, впорядкованості та організованості всіх процесів.

Із зовнішніх факторів, що спонукали до створення і сертифікації СМЯ, були відзначені наступні:необхідність сертифікації продукції; вихід на міжнародний ринок.

СМЯ ДП «НДІВН» створювалася без залучення зовнішніх консультантів , але також вивчався та враховувався досвід підприємств, які сертифікували системи якості на відповідність ISO 9001 і у 2002 р. система управління якістю сертифікована по ДСТУ ISO 9001 − 2001 (ISO 9001 – 2000).

Робота зі створення системи якості НДІВН має свої особливості, що зумовлені як специфікою діяльності інституту, так і засобами реалізації стандартних вимог до елементів СМЯ.

Процесний підхід, який властивий обом системам управління якістю, направлений на охоплення всіх стадій життєвого циклу високовольтних ізоляторів з орієнтацією на кінцевий результат. Формалізація всіх процесів життєдіяльності наукової установи у вигляді стандартів підприємства (СТП) є спільною рисою існуючої КС УЯП і нової сучасної СМЯ.

Таким чином, стандарти КС УЯП є джерелом позитивного досвіду та базисом при створенні комплекту нормативних документів СМЯ за вимогами ISO 9001. Ступінь використання документів КС УЯП в СМЯ НДІВН досить висока. Процес розробки сучасних стандартів підприємства (СТП), як правило, не зачіпав змісту встановлених раніше процедур наукової діяльності зі створення нових ізоляційних конструкцій.

Планування в області якості по формулі управління PDCA (плануй-виконуй-перевіряй-впливай), «коло управління» [3]. В період дії в інституті сертифікованої СМЯ остаточно сформувалася логічна і всеосяжна система планування робіт в області якості.

Система включає в себе розробку програмних документів для забезпечення якості окремих конструкцій ізоляторів в процесі розробки і виробництва, а також робіт (процесів) в кожному підрозділі. Комплексне планування всіх сфер життєдіяльності підприємства є практичним втіленням механізму TQM − всебічного менеджменту якості. Це забезпечення взаємозв'язків, узгодження цілей і завдань у сфері якості наукової, виробничої, комерційної та допоміжної діяльності інституту, яка спрямована на задоволення вимог замовників та забезпечення гідного рівня життя працівників інституту.

Випробування високовольтних ізоляторів включені в систему якості ДП «НДІВН» окремим елементом, випробування продукції відбувається на всіх стадіях життєвого циклу виробів.

На разі ВЦ ДП «НДІВН» і метрологічна служба інституту здатні забезпечити виконання вимог вітчизняних законів у галузі сертифікації ізоляційних конструкцій та іншого високовольтного обладнання для будь-якої сфери їх застосування, а також на право постачання ізоляторів в країни Євросоюзу, Азії тощо.

Облік і аналіз витрат на якість, включена в число обов'язкових та перевіряється при сертифікації СМЯ.

При цьому операційні витрати на якість поділяються на дві великі групи:

1-ша група − витрати, які пов'язані з досягненням відповідної якості продукції (витрати попереджувальної дії) та

2-га група − витрати на відповідність якості продукції (витрати на усунення дефектів).

Здійснюється структурний аналіз витрат на забезпечення якості операційної діяльності за центрами відповідальності, що обумовлює посилення контролю цих витрат та виявлення резервів їх мінімізації. Такий розподіл можна вважати показником досить ефективного функціонування СМЯ тому що головна функція даного елемента − формування нового економічного стилю роботи на всіх ділянках, можливість виявляти втрати і робити спрямовані керуючі і коригувальні дії для їх скорочення.

Отже, здобутки незаслужено забутої КС УЯП є підґрунтям для розробки оптимальної узагальненої схеми організації процесу формування СМЯ. Адже багато сьогоднішнє «нове» − це наше не до кінця реалізоване і незаслужено забуте «старе».

Головне в створенні ефективної СМЯ − це усвідомлена необхідність і рішучість керівництва, залучення наукової спільноти у процеси якості. Позитивними результатами при постійній увазі до питань якості постануть: зміна ставлення виконавців до роботи, підвищення відповідальності, виконавської і технологічної дисципліни, керованість і впорядкованість процесів виробництва.

Зокрема, досягнутий в ДП «НДІВН» технічний рівень високовольтних ізолюючих конструкцій дозволив суттєво підвищити надійність вітчизняних ліній електропередач, що в значній мірі слід пов'язувати з ефективним функціонуванням СМЯ.

Систему якості необхідно постійно вдосконалювати, оскільки якість залежить від системи прозорих оптимізованих формалізованих процесів. Принцип постійного поліпшення якості повинен стати всеохоплюючим. Регулярні внутрішні перевірки у рамках СМЯ відкривають поле діяльності практично по кожному елементу системи. Найбільш масштабними і важливими на сьогоднішній день напрямками вдосконалення своєї системи якості є:

- комп'ютеризацію процесів управління інформацією та даними за якістю;
- більш активне впровадження у виробничу практику статистичних методів;
- пошук і освоєння нових методів і прийомів забезпечення якості на стадії наукового пошуку та проектування;
- впорядкування процесів і розширення масштабів маркетингової діяльності;
- вдосконалення системи обліку витрат.

Підтримка і вдосконалення СМЯ − це витратний процес, який потребує матеріальної підтримки профільного міністерства.

Список використаних джерел

1. «The Memory Jogger 9000/2000: Справочник по использованию ISO 9001 – стандарта систем качества: Пер. с англ. /Р.В.Пич, Б.Пич, Д.С.Риттер. – К.: [МЦК «Прирост»], 2004.− 192с.
2. Шайнберг С. Крах «потемкинских деревень». История нескольких российских организаций на пути достижения мировых стандартов управления // Мат-лы 5th Anniversary Conference of the ROA in Moscow, 18−19 апреля 2002г.
3. Исикава К. Японские методы управления качеством. − М: Экономика. − 1988. – 224с.

УДК 37.091.2:005.51

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ПРОБЛЕМИ ПЛАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Чередник О.В.
канд. пед. наук, доцент кафедри менеджменту
Мелещенко Л.В.
здобувач ступеня вищої освіти магістр
5 курсу спеціальності «Менеджмент»

У теорії управління існує процесуальний (функціональний) підхід до управління навчальним процесом, в якому планування розглядається як одна з управлінських дій в загальному циклі управління, що містить планування, організацію, керівництво та контроль.

Згідно з В. Луговим: “Планування – це процес визначення цілей діяльності та прийняття рішень щодо шляхів їх досягнення ” [1, с. 76], тобто при плануванні майбутньої діяльності необхідно визначити мету, склад, структуру та терміни виконання дій, необхідних для досягнення запланованого результату.

Система планування навчальної діяльності – це штучна система, яка сприяє якісній організації навчальної діяльності, та необхідність якої зумовлена взаємодією двох основних систем, що структурують навчальну діяльність: об’єкта (суб’єкта) – студента і суб’єкта – викладача. Причому планування цілеспрямованої діяльності не лише необхідна умова, вона обов’язкова для нинішнього рівня розвитку навчальної діяльності. Однак одного лише планування, аналогічно як і одного моделювання, недостатньо для забезпечення оптимального функціонування навчальної діяльності.

Дія з досягнення мети виражається в навчально-виховному процесі. Щоб дія була чітко цілеспрямованою, вона має бути розчленована на окремі операції (кроки) з досягнення послідовно заданих проміжних цілей. Ці операції (кроки) мають регламентуватися переліком формалізованих приписів. Ці приписи повинні відображати зміст цілей (основних і проміжних) та послідовно

описувати дії щодо їх досягнення протягом часу, відведеного на повний термін навчання, а також – на окремі відрізки часу всередині цього терміну. Звідси випливає, що призначенням планування є впорядкування дії з досягнення мети, заданої змістом моделі, і отримання реального результату.

Стосовно дії після досягнення мети як другого компоненту структурної формули навчальної діяльності, то, це дія суб'єкта й об'єкта по відношенню до навчально-виховної інформації. Проте характер навчально-виховного процесу настільки складний та неоднозначний, що виявляється вкрай складно відразу впорядкувати безпосередньо дію щодо навчально-виховної інформації. Специфіка навчально-виховного процесу вимагає, щоб спочатку було впорядковано (через систему формалізованих приписів) дію по відношенню до форми, в якій міститься навчально-виховна інформація. Цією формою є навчальні дисципліни та виховні заходи. Отже, першим етапом упорядкування дій з досягнення мети й отримання результату є упорядкування дії з навчальними дисциплінами та виховними заходами. Цей етап є плануванням навчально-виховного процесу.

Звідки ж беруться навчальні дисципліни та виховні заходи, по відношенню до яких має бути строго впорядковано дію? Вони виникають в результаті активного вибіркового відображення планами навчально-виховного процесу змісту моделей тієї чи іншої різновидності навчальної діяльності. Принципова схема відображення змісту моделі планами представлена на рисунку 1.

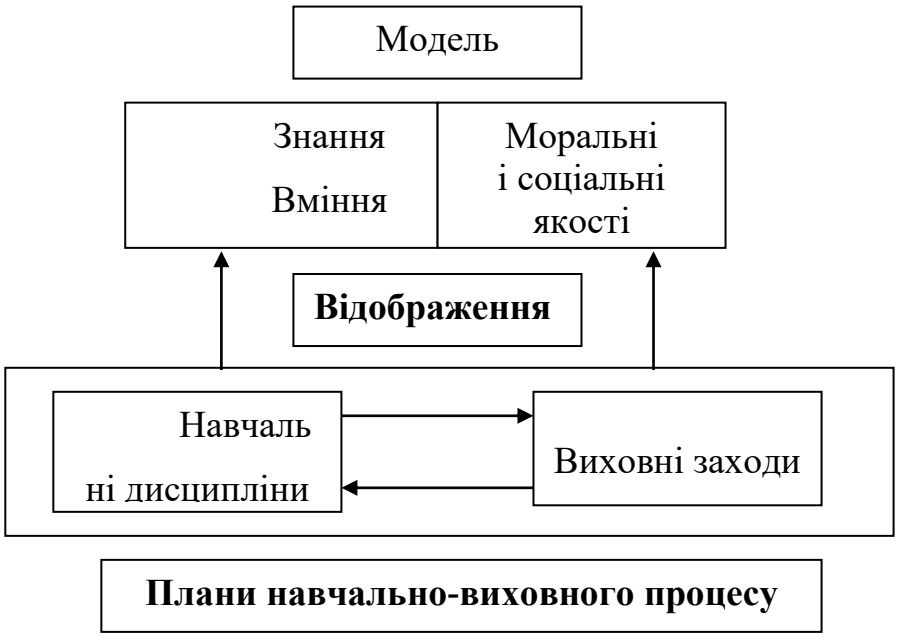

Рис. 1. Загальний механізм відображення планами навчально-виховного процесу змісту моделі навчальної діяльності

Як видно з рис. 1. зміст моделі відображається двома видами планів – навчальним і виховним. У цьому полягає вибіркова властивість процесу відображення моделі планом. Знання, вміння та навички, складові змісту "навчального" боку моделі, які відображаються навчальним планом,

перетворюються у процесі відображення у відповідні навчальні дисципліни, засвоєння яких надасть об'єкту навчальної діяльності необхідні знання, вміння та навички. Відповідно моральні і соціальні якості, складові змісту "виховного" боку моделі, в процесі відображення перетворюються у відповідні виховні заходи, спрямовані на вироблення в об'єкта навчальної діяльності необхідних моральних і соціальних якостей. У цьому перетворенні елементів структури моделі в елементи структури планів полягає активний характер відображення планом навчально-виховного процесу змісту моделі.

Нами розглянуто лише один момент активного відображення у плані змісту моделі. Він розкриває механізм отримання власного змісту плану (навчального або виховного). Однак якщо повний зміст плану було б зведено лише до його власного змісту, то дія за таким планом носило б імовірнісний характер – часто далекий від мети.

Активний характер відображення планом змісту моделі зумовлює ще один надзвичайно важливий момент. Сутність його в тому, що відображений зміст моделі перетвориться в плані за допомогою низки постійних формалізацій, спрямованих безпосередньо на дії з власним змістом плану. Формалізації визначають у навчальних дисциплін, що і як робити: в якій послідовності, в якому обсязі, в якій формі і на якому інформативному рівні видавати навчальні предмети, а також як контролювати їх засвоєння. Щоб таким чином розбити дію на кроки, необхідно ввести в планування навчальної діяльності так званий "фактор часу".

Важливо знати часовий період, за який виконуватиметься дія з досягнення мети, та коли буде отриманий кінцевий результат. Тому для кожного різновиду навчальної діяльності встановлюється певний часовий термін. Цей час не довільний, встановлюючи його, необхідно виходити з реальних можливостей. Залежно від цих можливостей, термін коливається в певному діапазоні. Натомість після регламентованого встановлення, цей термін перетворюється у жорстку тимчасову константу, яка вводиться в навчально-виховний процес (а звідси й у план) як термін навчання для певного різновиду навчальної діяльності.

Звідси випливає, що формалізована дія має здійснюватися у межах заданої часової константи. При цьому планування дії з досягнення мети детермінується соціально, тобто визначається суспільством.

Розгляд процесу планування навчальної діяльності та його результатів у вигляді системи планів дає можливість визначити сутність планування. Вона полягає в тому, що планування є складним, багатоетапним процесом створення багаторівневої системи планів навчального процесу для алгоритмізації дій суб'єкта й об'єкта з досягнення мети навчальної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Луговий В. І. Управління освітою : навч. посіб. для слухачів, аспірантів, докторантів спеціальності "Державне управління" / Володимир Ілларіонович Луговий. – К. : Вид-во УАДУ, 2007. – 302 с.

УДК 37.091.113-057.17:005.963

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ПЕРЕПІДГОТОВКА КЕРІВНИХ КАДРІВ В ОСВІТІ

Чередник О.В.
канд. пед. наук, доцент кафедри менеджменту
Тихий В.М.
здобувач ступеня вищої освіти магістр
5 курсу спеціальності «Менеджмент»

Освіта впродовж всього життя стає нормою, а це у більшості випадків означає не зміну спеціальності чи взагалі сфери докладання зусиль, а саме поглиблення наявних знань та удосконалення раніше напрацьованих навичок.

Враховуючи, що у сучасному інформаційному суспільстві знання зростають лавиноподібно, частішими стають навіть зміни парадигм у окремих галузях знання, перепідготовка стає не просто умовою збереження професійної придатності, але перетворюється на важливу складову і навіть на провідну проблему не лише педагога, але і представників управлінських структур в галузі освіти. Адже лише систематична і регулярна перепідготовка може забезпечити компетентність керівних кадрів, а отже підтримання їх авторитету в очах підлеглих.

НауковецьВ.Олійник розуміє під «системою підвищення кваліфікації… систему соціального типу, яка є частиною післядипломної освіти, генеральною метою якої є створення оптимальних умов виконання замовлення суспільства на рівень і якість (професіоналізм, культура, здібності) підготовки кваліфікованих кадрів» [2, с. 16].

Варто зауважити, що підвищення кваліфікації має системний характер не лише тому, що сама підготовка керівних кадрів повинна мати системний характер (відповідно до системного характеру управління освітою), але насамперед тому, що підвищення кваліфікації стосується передусім вищої ланки керівних кадрів освіти, які проходили базову освіту доволі давно і тому звична для них система освіти вже може доволі суттєво розходитись з новітніми уявленнями щодо системи освіти та управління нею.

Крім того, керівники звикають дивитися на систему освіти «згори» та «знизу», оскільки займають у ній у переважній більшості випадків позицію «посередині». Через це вони не лише втрачають відчуття звичайного «об’єкта управління» – того, хто навчається, але і переносять неправомірно на цей об’єкт власні відчуття підлеглого. Однак, стосунки всередині вертикал управлінського апарату відрізняються від стосунків між представником апарату і звичайним працівником сфери освіти. Це у деяких випадках призводить до значних перекосів: наприклад, за командно-адміністративної системи виникає спокуса, чи точніше автоматизм ставитись до педагога як до представника номенклатури, а відповідно і сам педагог починає переносити бюрократичний

стиль спілкування на студентів. Але навіть у демократичній системі освіти такі «екстраполяції» неправомірні і не принесуть користі.

Слід дотримуватись розрізнення у стилях управління трьох основних типів управлінської комунікації відповідно до трьох виокремлених вище трьох рівнів управління: первинного (педагогічні колективи), державного адміністративного апарату (чиновництво) та вищого (політики від освіти). Кожен з цих рівнів потребує не лише власного типу професіоналізму, але і особливого роду підвищення кваліфікації.

Водночас, кожен з них, на наш погляд, вимагає на етапі перепідготовки ознайомлення з особливостями функціонування кожних двох інших. Цей момент, здається, ще не набув належного осмислення і опрацювання не лише вітчизняними, але і закордонними фахівцями. Наприклад, Н. Кузьміна [1] справедливо, на наш погляд, відрізняє професіоналізм, який формується у вищій професійній, зокрема післядипломній освіті від педагогічної майстерності на основі досвіду. Але застосовує цей висновок лише до самої педагогічної діяльності, тоді як варто його поширювати і на діяльність управлінську у сфері освіти, причому диференціюючи професіоналізм трьома типами (рівнями) управління.

Окремо варто зафіксувати особливу роль тих фахівців-управлінців у сфері освіти, які забезпечують взаємодію між вищезгаданими рівнями управління освітою. Між первинним рівнем і чиновниками знаходяться директори шкіл та ректори вищих навчальних закладів. Між чиновниками і політиками знаходяться керівники загальнодержавних управлінь, інспекцій, комісій, а також керівники вищих навчальних закладів національного масштабу та керівництво міністерства, а також керівники політичних інституцій, які спеціалізуються на освітній політиці – наприклад, відповідного комітету Верховної Ради чи відділу Секретаріату Президента.

Окремо можна відзначити роль провідних і авторитетних журналістів, які висвітлюють проблематику розвитку сфери освіти. Всі ці люди виконують роль комунікаторів у сфері управління освітою і повинні знаходитись у ситуації постійного «підвищення кваліфікації» або «перепідготовки». Власне їхня комунікативна діяльність і складає «левову частку» такої перепідготовки «мимоволі».

Окреме важливе питання, яке виводить на світло проблема перепідготовки керівних кадрів освіти, є проблема їхньої готовності до управлінської праці. Якщо під час першого призначення така готовність передбачається самою спеціальною управлінською освітою. Однак, в ході здійснення практичної управлінської діяльності це питання конкретизується і повинно ставати не лише предметом особливої уваги спеціальних закладів по перепідготовці керівних кадрів освіти, але і передусім предметом піклування самого керівника.

У цьому напрямі нам видається доцільним розрізняти компетенції керівних кадрів на кожному з рівнів, а відповідно розрізняти особливості управлінського професіоналізму на кожному з них. Варто тут залучити напрацювання

Т. Сорочан, у яких дослідження компетенцій керівника школи дозволяють виявити основні параметри компетенцій, які стосуються будь-якого рівня управління освітою. До таких компетенцій тоді слід віднести: функціональну, соціально-педагогічну, соціально-економічну, інноваційну та фасілітативну (яка спрямовує творчу діяльність підлеглих на створення оригінальних практичних рішень) [3, с. 171-172].

Таким чином, теоретико-методологічний підхід до проблем управління освітою має базуватися не просто на загальнонауковій системній методології, не лише враховувати соціально-філософське розуміння світоглядних характеристик управлінських кадрів, але й спиратися на конкретну модель певної системи управління, де вирізнялися би певні рівні управління та особливості їх взаємообумовленості у єдиній системі освіти. Таке завдання, на наш погляд, може бути виконане лише на основі стратегічного бачення завдань освіти у контексті загальносуспільного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Кузьмина Н. Професионализмличностипреподавателя и мастерапроизводственногообучения / Н.Кузьмина. – М. : Высшая школа, 2000. – 117с.
2. Олійник В. Управління розвитком системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічної освіти В. Олійник. – К.: ЦІППО, 2002. – 95 с.
3. Сорочан Т. Підготовка керівників шкіл до управлінської діяльності: теорія та практика / Т. Сорочан. – Луганськ: Знання, 2005. – 220с.

СЕКЦІЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ПРИ НАДАННІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ

Андрійчук О.М.
здобувач ступеня вищої освіти магістр
5 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»
Гончар Л.В.
канд. екон. наук, доц. кафедри обліку і аудиту

У ринкових умовах значно зростає роль фінансового аналізу, під яким розуміють сукупність прийомів, методів, процедур, за допомогою яких робиться висновок про минулий і сучасний стан підприємства, його майбутній розвиток і відносний ризик вкладання капіталу [2, с. 337].

Основна мета фінансового аналізу — виявлення суттєвих зв'язків і характеристик фінансового стану підприємства для вироблення оптимального управлінського рішення в управлінні капіталом. Ця мета досягається шляхом визначення ключових (найбільш інформативних) параметрів, які дають об'єктивну і точну характеристику фінансового стану підприємства, одержаних прибутків (збитків), змін у складі активів і пасивів, у розрахунках з дебіторами і кредиторами [2, с. 338].

Суб'єктами аналізу виступають як безпосередньо, так і опосередковано зацікавлені в діяльності підприємства користувачі інформації. До перших належать інвестори, постачальники, клієнти, податкові органи, персонал підприємства і керівництво.

Стандартами з надання супутніх послуг у складі Міжнародних стандартів проведення аудиту (IAG/R8) визначені зміст і завдання аудиторських робіт. Стандарт з аналізу фінансової звітності виділений в окремий розділ, в якому описуються процедури, які аудитор повинен передбачити для його виконання. Цей норматив належать до аналізу фінансової звітності, але може застосовуватись і до аналізу іншої фінансової інформації.

Фінансовий аналіз, як один із видів економічного аналізу, використовується в аудиті у двох аспектах: і як метод пізнання фінансового механізму підприємства під час аудиторських перевірок та надання інших аудиторських послуг, і як самостійний вид послуг аудиторської фірми.

Підтверджуючи достовірність фінансової звітності аудитор проводить аналіз показників фінансового стану підприємства. На підставі отриманих облікових даних він має здійснити аналіз показників фінансового стану підприємства, а саме: коефіцієнта абсолютної ліквідності; коефіцієнта загальної ліквідності; коефіцієнта фінансової стійкості (незалежності або автономності); коефіцієнта покриття зобов'язань власним капіталом та відобразити ці показники у довідці про фінансовий стан. Аудитор, у разі потреби, може розрахувати інші показники.

Для того, щоб здійснити такий аналіз, необхідно: 1) інформаційне забезпечення; 2) відповідні методики розрахунку показників фінансового стану підприємства.

Основними інформаційними джерелами для обчислення показників фінансового стану підприємства є Баланс (Звіт про фінансовий стан) та Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід).

Використання фінансових коефіцієнтів для визначення фінансового стану підприємства є розповсюдженим і більш-менш стандартизованим способом. Інформація, що виникає на основі розрахованих фінансових коефіцієнтів, дозволяє виявити фінансовий стан підприємства у різних розрізах. Різні літературні джерела наводять певний список популярних у світі фінансових коефіцієнтів, визнаних такими, що відтворюють фінансовий стан підприємства та рівень його діяльності і прибутковості. Використання окремих показників є доцільним у кожному конкретному випадку [1, с. 52].

Основна проблема під час проведення аналізу фінансового стану підприємства полягає у невідповідності інформаційної бази аналізу тим показникам, які необхідно розрахувати. Пов'язано це з тим, що методика розрахунку показників аналізу фінансового стану запозичена, тобто ці показники розраховують за даними фінансової звітності, складеними відповідно до МСБО. Фінансова звітність, яку складають відповідно до П(С)БО, не зовсім відповідає цим критеріям.

З огляду на це, актуальною є розробка методики перетворення фінансової звітності, складеної за П(С)БО, у звітність, що відповідає вимогам МСБО. Така методика розроблена кількома авторами і викладена в методичних рекомендаціях за редакцією С. Ф. Голова [3].

Методика трансформації побудована на припущенні, що фінансові звіти підприємств, які підлягають трансформації, складені у повній відповідності з П(С)БО. Проте, в цих рекомендаціях не завжди детально розглянуто методику трансформації окремих статей фінансової звітності.

Найбільшої уваги потребує Баланс підприємства. Актив Балансу, незважаючи на його велику схожість до потрібних показників, потребує додаткового коригування.

Пасив Балансу також має бути скоригований відповідно до належності статей до власних або позичкових коштів, за терміновістю погашення. Віднесення деяких статей до відповідних розділів є сумнівним.

Порівняльна характеристика показників фінансового стану, одержаних за даними звичайного та трансформованого балансу показує різні результати, які інколи суттєво відрізняються.

Отже, щоб забезпечити чистоту розрахунку показників фінансового стану підприємства і тим самим не ввести в оману користувачів інформації, необхідно попередньо або трансформувати фінансову звітність українського підприємства відповідно до МСБО, або провести попереднє коригування показників фінансової звітності.

Список використаних джерел:

1. Бернстайн Л. А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация: Пер.с англ./ Научн. ред. перевода чл.-корр. РАН И.И. Елисеева. Гл. редактор серии проф. Я. В. Соколов. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 624 с.
2. Дорош. Н. І. Аудит : методологія і організація / Н. І. Дорош. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2001. – 402 с.
3. Трансформація фінансової звітності українських підприємств у фінансову звітність за МСБО : методичні рекомендації / О. Величко, С. Голов, В. Костюченко та ін. / За заг. ред. С. Ф. Голова. – Вінниця : Консоль, 2003. – 362 с.

ІНФОРМАЙНА БАЗА ПРОЦЕСУ АУДИТУ ТА ЇЇ КЛАСИФІКАЦІЯ

Галь О.Ф.
здобувач ступеня вищої освіти магістр
спеціальності «Облік і оподаткування»
Гончар Л.В.
канд. екон. наук, доц. кафедри обліку і аудиту

Якісно організована аудиторська перевірка потребує належного інформаційного забезпечення про суб’єкт господарювання.

Під інформаційним забезпеченням аудиту більшість науковців розуміють цілеспрямовану роботу зі збору інформації, її реєстрації, передачі, обробки, узагальненні, зберіганні та використанні для потреб управління [1, 3, 7].

Поняття інформація походить від латинського слова «informatio», що означає викладення, повідомлення, пояснення факту, явища, події.

Згідно Закону України «Про інформацію» під інформацією розуміють будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [5].

Інформаційне забезпечення аудиту повинно формуватися за принципами цілісності інформації, адекватності, гнучкості, адаптивності, стандартизації та уніфікації, можливості зіставлення та перевірки створених баз даних [5].

З метою об’єктивної оцінки фінансового стану підприємства, в аудиті використовують як економічну так і неекономічну інформацію.

Основне місце у формуванні інформаційної бази належить економічній інформації, що характеризується двома основними ознаками - кількісною та якісною. Якісна ознака дозволяє класифікувати її за ознаками знань, функціями управління тощо. Кількісна дає можливість з'ясувати одиниці виміру, на основі яких можна встановити її обсяги і трудомісткість отримання, а також технічні засоби для передачі, збору, зберігання і фіксації, технологію обробки.

Кожний вид інформації має свої технології оброблення, змістову цінність, форми представлення й відображення, вимоги до достовірності, оперативності відображення фактів, явищ, процесів.

Під час аудиту фінансової звітності основним джерелом інформації є дані бухгалтерського обліку, внутрішньогосподарського контролю, фінансової і статистичної звітності. Також аудитори можуть використовувати інформацію зовнішніх джерел: банків, страхових компаній, торговельних партнерів, аудиторських і юридичних фірм.

Важливе місце у інформаційному забезпеченні аудиту належить законодавчій, планово-нормативній та довідковій інформації.

Крім того, аудитори можуть використовувати інформацію із узагальнюючих матеріалів попередніх перевірок зовнішнього та внутрішнього аудиту, податкових органів, контрольно-ревізійних служб, позабюджетних фондів та ін.

Питання щодо класифікації інформації, яку використовують в аудиті є дискусійним. Так, В.С. Рудницький, інформаційне забезпечення аудиту розрізняє за такими ознаками: за змістом інформації і характером оцінки об’єктів аудиту; за суб’єктами аудиту; за пізнавальністю інформації; за способом відображення; за способом подання; за ступенем інформаційної деталізації; за періодом формування інформації; за ступенем перетворення інформації під час обробки; за джерелами інформації; за ступенем доказовості; за ступенем деталізації; за тривалістю зберігання та способом формування інформації [6, с. 122–125].

Л. М. Полякова та Н. І. Демків виділяють, такі ознаки інформаційного забезпечення аудиту, як: джерела отримання; оцінка; вид об’єкта аудиту; обсяг охоплення; спосіб одержання; рівень прийнятності; ступінь узагальнення; рівень надійності; ступінь обробки; рівень корисності та характер [4, с. 439].

Розглянуті вище класифікації інформаційної бази вважаємо за необхідне доповнити такими ознаками як: по відношенню до структурних підрозділів; за періодичністю; по відношенню до підприємства як до системи; за стабільністю; з позиції об'єктивного відображення дійсності; за функціями управління; за стадіями управління і таким чином запропонувати наступну класифікацію інформаційної бази аудиту фінансової звітності.

З огляду на великі обсяги інформації, що використовуються в процесі аудиту, а також різноманітні джерела її виникнення, важливого значення набувають вимоги, яким повинна вона задовольняти, зокрема: достовірність, своєчасність, цінність і актуальність, повнота і точність, ясність і зрозумілість, надійність, комплексність, документальність.

Отже, враховуючи те, що формуванню фінансової звітності передує великий обсяг різнопланової інформації, що створює додатковий інформаційний потік, аудитору потрібно з усієї її сукупності обирати лише ту, яка буде найбільш корисною і доказовою для перевірки фінансової звітності і тим самим стане можливим досягнення визначеної мети аудиту. У подальшому дослідженні, вважаємо за потрібне зосередити увагу на питанні інформаційного

забезпечення процесу аудиту фінансової звітності на кожній окремій його стадії.

Список використаних джерел:

1. Андреев В. Д. Практический аудит (справочное пособие) / В. Д. Андреев. – М. : Экономика, 1994. – 336 с.
2. Корицька О. І. Макроекономічний підхід до вивчення інформаційного забезпечення оцінювання діяльності промислових підприємств України [Електронний ресурс] / О. І. Корицька. – Режим доступу : http://vlp.com.ua/node/8628].
3. Пантелєєв В. П. Аудит : навчальний посібник. / В. П. Пантелєєв. – К. : «Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 400 с.
4. Полякова Л. М. Інформаційне забезпечення проведення аудиту / Л. М. Полякова, Н. І. Демків // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2007. – № 576 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 437– 441.
5. Про внесення змін до Закону України «Про інформацію» : Закон України від 13.01.2011 р. № 2938-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/ show/2938-17
6. Рудницький В. С. Методологія, організація, аудит / В. С. Рудницький. – Тернопіль, 1998. – 196 с.
7. Шидловская М. С. Финансовый контроль и аудит : учеб. пособие / М. С. Шидловская. – Мн. : Выш. Шк., 2001. – 495 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Гарна С.О.
старший викладач кафедри обліку і аудиту

Правильна організація бухгалтерського обліку основних засобів забезпечує ефективність їх використання, своєчасність визначення і відображення операцій зі змінами, що відбуваються із ними, повноту відображення цих змін у вартісному вираженні в бухгалтерському обліку.

На сьогоднішній день можна стверджувати, що більшість форм, затверджених на законодавчому рівні, значно застарілі і потребують їхнього удосконалення. Проблемним у питаннях документування є те, що бухгалтерський облік операцій з основними засобами зазнавав значних змін у той час, як типові форми первинних документів не змінювалися. Типові форми первинних документів регулює Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», який не встановлює будь-яких особливих вимог, а тільки зазначає необхідність наявності обов’язкових реквізитів. При цьому не вказується ані про необхідність застосування типових форм первинних документів, ані про бланки суворої звітності. У документах, якими оформляють рух основних засобів, ряд реквізитів застарілі та потребують уточнення.

Відповідно до Методичних рекомендацій № 561 [4], застосування типових форм не є обов'язковим. Не наполягає на їх застосуванні і їх розробник Держкомстат, про це сказано у листі від 05.12.2005 № 14/1-2-25/102 [8], що підприємство може, але не зобов'язане використовувати типові форми, хоча представники податкових органів наполягають на їх застосуванні. Але, незважаючи на це, підприємство може здійснювати облік як на бланках типових форм, так і на бланках, розроблених самим підприємством. Вирішити цю проблему можна двома шляхами: адаптувати типові форми до сучасних вимог чи до типових форм внести лише ті показники, які в них передбачені, а для решти самостійно розробити додатковий бланк, оформивши його у вигляді додатку до типової форми або у вигляді окремого первинного документа.

Аналізуючи форми первинних документів з обліку основних засобів, необхідно відзначити, що типові форми ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів» та ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів», затверджені наказом Мінстату України № 352 від 29.12.95 р. [6], не відповідають вимогам сучасного обліку. Таким чином, ми згодні з Зюковою М.М., що до форм ОЗ-1 та ОЗ-6 необхідно ввести додаткову інформацію: термін корисного використання об'єкта; ліквідаційну вартість; справедливу вартість; вартість, що амортизується; метод амортизації, у разі зміни якого вносити помітки про це, а також суми дооцінки та уцінки об'єкта. Доповнення зазначених типових форм первинних документів переліченими реквізитами значно підвищить їх інформативність [2].

У той же час первинна інформація в облікових регістрах бухгалтерського обліку основних засобів дублюється, що зменшує інформативність та аналітичність первинних документів з обліку основних засобів.

Ми згодні з Гаценко О.П., що для підвищення інформативності та аналітичності первинних документів з обліку основних засобів необхідно використовувати форму «Інвентарна картка – акт обліку руху основних засобів», у якій будуть вказуватися матеріально-відповідальна особа, вид та код об'єкта основних засобів, окремо виділятися дата надходження і дата введення в експлуатацію, а також підстави для їх надходження та вибуття у розрізі таких показників, як дата, номер наказу, характеристика об'єкта, висновок комісії. Також у ній вказується рік випуску, джерело фінансування, первісна вартість, інвентарний та заводський номер, група основних засобів, норма амортизації, а також відомості про проведені ремонти у розрізі дат, кількості днів, сум, а також показники їх індексації і сум після неї, суми амортизаційних відрахувань та залишкової вартості. Таким чином, «Інвентарна картка – акт обліку руху основних засобів» буде відносно універсальним джерелом інформації про окремі об'єкти основних засобів [1].

Типові форми ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів» та ОЗ-1 «Акт приймання-передачі основних засобів», не відповідають вимогам сучасного обліку. Таким чином, пропонуємо ввести до форм ОЗ-1 та ОЗ-6 додаткову інформацію: термін корисного використання об'єкта; ліквідаційну

вартість; справедливу вартість; вартість, що амортизується; метод амортизації, у разі зміни якого вносити помітки про це, а також суми дооцінки та уцінки об'єкту. Доповнення зазначених типових форм первинних документів переліченими реквізитами значно підвищить їх інформативність.

Список використаних джерел:

1. Гаценко О.П. Облік необоротних активів в умовах формування ринкових відносин: автореферат дисертації на здобуття звання к.е.н. / О.П. Гаценко. – Київ, 2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.

2. Зюкова М.М. Удосконалення обліку і аналізу основних засобів: автореф. на здобуття наук. ступеня кандидата економічних наук / М.М. Зюкова. – Харків, 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua

3. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій: затв. наказом МФУ від 30.11.99 № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99.

4. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: Наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua.

5. Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку: Інформаційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://buhgalter911.com/Res/NPSBO/NPSBO.aspx.

6. Про затвердження типових форм первинного обліку: Наказ Міністерства статистики України від 29.12.1995 р. № 352 [Електронний ресурс] / офіційний сайт Інформаційно-аналітичного центру «ЛІГА». – ТОВ «ЛІГА ЗАКОН». – К., 1995. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/ link1/FIN321.html.

7. Сарапіна О.А. Актуальні проблеми обліку основних засобів підприємства / О.А. Сарапіна, Т.А. Пінчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 8. Частина 3. – Херсон, 2014. – С. 123-126.

8. «Щодо надання роз'яснення щодо застосування типових форм первинного обліку»: Лист Держкомстату від 05.12.2005 № 14/1-2-25/102 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОЇ ТЕРИТОРІЇ

Дзюба М. О.
канд. екон. наук, доц. кафедри обліку і аудиту

Питання розвитку сільських територій залишається актуальним для всіх країн світу, адже від давніх часів, відділяючись від сільських територій, формувались міста, яким села значно поступались у своєму соціально - економічному та інфраструктурному забезпеченні. Сьогодні різниця у розвитку міст і сіл доволі помітна. Як результат, сільські території вимагають окремої

політики та визначення механізмів їхньої підтримки з метою покращення соціально-економічного становища та гарантування належних умов життя для сільських мешканців та водночас збереження сільського колориту, зв'язку із природою та давніми традиціями.

Розвиток сільських територій є складним і багатогранним процесом, який є органічною частиною сільського розвитку. В Україні поступово викристалізовуються теоретична база та власна державна політика розвитку сільських територій. Беручи за основу соціальний, екологічний та економічний аспекти функціонування соціально-економічних систем, не можна не враховувати роль інституційного забезпечення у формуванні політики державного регулювання розвитку сільських територій.

В умовах розвитку ринкової економіки в Україні основним напрямком аграрних реформ має стати курс на підвищення їхньої соціальної спрямованості, послідовну переорієнтацію сільської економіки на задоволення потреб населення. Без якісних змін у продуктивних силах і виробничих відносинах забезпечення належного рівня життя є неможливим.

На практиці всі напрямки державної політики в межах своєї взаємодії мають давати синергетичний ефект, створюючи певне середовище розвитку, оскільки співпраця у сферах аграрного і сільського розвитку є надзвичайно важливим для вирішення ключових питань, пов'язаних з продовольчою безпекою, зменшенням рівня бідності та економічним розвитком. У процесі такої взаємодії варто чітко визначити функції сільського і сільськогосподарського розвитку, а тому важливою є диференціація понять сільськогосподарсь- кого розвитку та розвитку сільських територій. Так, розвиток сільського господарства спрямований на забезпечення ефективного функціонування конкретної галузі аграрного сектора та продовольчої безпеки. Водночас можна сказати, що, оскільки сільськогосподарський розвиток охоплює не лише діяльність, безпосередньо пов'язану з виробництвом агропродукції, але й передбачає широкий спектр інших видів діяльності (дослідження у сфері технологій, покращення систем просування агропродукції та інфраструктури, розподіл продукції на ринку, відповідне законодавство, сільськогосподарську політику, виробництво і постачання продовольства), то він опосередковано сприяє регіональному соціально-економічному розвитку як домінантної галузі.

Ототожнення функцій сільськогосподарського та сільського розвитку стримує соціально-економічний розвиток сільських регіонів. Аграрна галузь є насамперед джерелом сільськогосподарської продукції, а тому завдання сільськогосподарської політики мають зводитися до підвищення продуктивності агровиробництва, тоді як покращення умов життєдіяльності селян є, скоріше, прерогативою розвитку сільської місцевості (оскільки розвиток села, крім сільського господарства як основного засобу існування селян, а також пов'язаних з ним галузей, охоплює й інші сектори – охорону здоров'я, освіту, довкілля, інфраструктуру тощо).

Політика сільського розвитку полягає у мобілізації зусиль, спрямованих на ліквідацію або мінімізацію соціальних та економічних вад, які знижують якість життя сільських громад. Сільський розвиток передбачає покращення соціально-економічних умов в сільській місцевості через поліпшення можливостей для працевлаштування, підвищення доходів домогосподарств та мобільності їхніх членів.

На наш погляд, в даному випадку потрібно застосовувати ширшу концепцію розвитку, в межах якої сільський розвиток спрямований на загальне покращення умов життя селян та підвищення рівня їхньої соціально-економічної безпеки. Сільський розвиток асоціюється зі значними змінами майже у всіх аспектах життя сільських громад. Загалом, сільський розвиток є стратегією покращення як економічного, так і соціального життя селян. У цьому контексті сільський розвиток пов'язується з покращенням якості життя сільського населення через підвищення рівнів його самозабезпеченості і соціальної безпеки, що є можливим за умови реструктуризації його економічної активності. Концепція сільського розвитку є набагато ширшою порівняно з концепцією аграрного розвитку. І хоча в Україні сільські території традиційно пов'язуються з агровиробництвом, розвинені країни характеризуються інтегрованим сільським розвитком, який відображає комплексні зв'язки і взаємодії сільських економік. Політика інтегрованого сільського розвитку змінила традиційний погляд на критичну важливість аграрного сектора – як результат, багато вчених вбачають сильнішу причинну зумовленість саме у напрямку від сільського розвитку до аграрного сектора, а не навпаки (при цьому сільське господарство часто розглядають як "залишковий" сектор економіки, на який впливають параметри регіонального розвитку). У розвинених країнах пріоритетність соціально-економічної та екологічної усталеності сільських територій спричинила перехід від підтримки агровиробництва до підтримки доходів агровиробників, з одночасним стимулюванням останніх адаптувати землекористування та інші сільськогосподарські практики до вимог екологічно свідомого суспільства. Такі погляди є прямо протилежними надмірному зосередженню на проблемах аграрного сектора з ігноруванням його зв'язків з іншими галузями сільської економіки (як це мало місце до недавнього часу в Україні).

Європейська практика підтримки розвитку сільських територій свідчить, що ключовим питанням такого розвитку є не питання фінансування, а проблеми виявлення, підтримання і запровадження місцевих ініціатив. Реалізація напрямків розвитку сільських територій має здійснюватися на принципах спільного фінансування і партнерства. Соціально-економічний аспект аграрних перетворень має постійно перебувати у полі зору держави і господарських структур. Аграрна політика має спрямовуватися на створення системи розвитку сільських територій у контексті реалізації аграрної реформи, формування конкурентоспроможного сільського господарства і забезпечення його багатофункціональності, а також комплексної стратегії розвитку сільської

місцевості. Передусім, йдеться про соціально-демографічну стабілізацію на селі, забезпечення належного рівня соціально-економічного розвитку, а також формування такої соціальної інфраструктури села, яка б підвищила привабливість праці і життя на селі.

Список використаних джерел

1. Гайдуцький П.І. Про основні засади реформування системи державної підтримки сільського господарства та сільської території / П.І. Гайдуцький // Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій: матеріали сьомих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників. – К., 2005. – С. 85-93.

2. Губені Ю.Е. Розвиток сільських територій: європейський досвід для української практики / Ю.Е. Губені // Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільсь- ких територій: матеріали сьомих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів- аграрників. – К., 2005. – С. 394-402.

3. Кропивко М.Ф. Організація державного та самоврядного управління розвитком сільських територій / М.Ф. Кропивко // Соціально-економічні проблеми розвитку українсько- го села і сільських територій: матеріали сьомих річних зборів Всеукраїнського конгресу вче- них економістів-аграрників. – К., 2005. – С. 120-123.

4. Месель-Веселяк В.Я. Реформування аграрного сектора України (результати, пробле- ми) / В.Я. Месель-Веселяк // Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій: матеріали сьомих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених еконо- містів-аграрників. – К., 2005. – С. 182-189.

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Дзюба М. О.
канд. екон. наук, доц. кафедри обліку і аудиту
Литвиненко І.
здобувач ступеня вищої освіти бакалавр
3 курсу спеціальності «Облік і аудит»

Будь-яка кооперація, що об'єднує людей, або організація виз начається як кооперативне товариство. Щоб підтвердити це, вона ставить завдання захистити економічно та соціально своїх членів за допомогою підприємств, заснованих на взаємній допомозі, яка відповідає кооперативним принципам, що їх встановили рочдельські піонери та реформа 1966 р. на XXIII конгресі МКА [2]:

а) членство кооперативного товариства є добровільне і вигідне, без штучних обмежень чи будь-яких соціальних, політичних, расових або релігійних

дискримінацій, всі особи якого можуть користуватися обслуговуванням і згідні виконувати обов'язки членства;

б) кооперативні організації є демократичними організаціями, їх справами керують люди, обрані або призначені за методом, узгодженим з їх членами, і підзвітні їм. Члени первинного товариства користуються рівними правами під час голосування (один член - один голос) і в ухваленні рішень, що стосуються їх товариств. В інших первинних товариствах керівництво здійснюється на демократичних засадах у прийнятній формі;

в) капітал бере участь тільки в строго обмежених формах зацікавленості;

г) економічним результатом є результат операцій товариства, який розподіляється за певними принципами.

Однією з найбільш гострих проблем в Україні залишається відсутність кооперативного руху на селі, який сприяв би подальшому розвитку інфраструктури аграрного ринку, позитивно впливав на цінові коливання на продовольчому ринку, створював прозору мережу заготівлі та збуту сільськогосподарської продукції.

Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація це: підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва завдяки оптимізації витрат товаровиробників на придбання засобів виробництва, проведення окремих технологічних операцій, здійснення маркетингових досліджень, а також збільшення прибутку від реалізації продукції; розширення доступу сільськогосподарських товаровиробників, особливо особистих селянських та фермерських господарств, до агросервісних послуг; удосконалення для сільськогосподарських товаровиробників процесу реалізації продукції, більш ефективне використання каналу збуту, досягнення міцних позицій на ринку сільськогосподарськими товаровиробниками та їх адаптація до умов ринкової економіки.

Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив – це підприємство, що створене для обслуговування переважно членів кооперативу на принципах взаємодопомоги й економічного співробітництва. Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив представляє собою організаційно-правову форму, що докорінно відрізняється від комерційного підприємства. На відміну від комерційного підприємства, власниками сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу є їхні клієнти, що вступають у кооператив не з метою одержання прибутку чи дивідендів, а з метою одержання послуг по найбільш вигідних тарифах, чи з метою реалізації виробленої продукції за максимальною ціною. Особливою економічною рисою всіх сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів є їх неприбутковий характер. Господарська діяльність кооперативу є неприбутковою за своєю природою тому, що мета кооперативу – це не отримання прибутку, а задоволення потреб своїх членів в товарах та послугах, а його економічна ефективність оцінюється через поліпшення показників діяльності у господарствах членів в результаті діяльності кооперативу.

З цієї позиції, в основу розробки економічної програми діяльності кооперативу повинні бути покладені принципово відмінні від підприємницької діяльності підходи. Кінцевий результат діяльності кооперативу не може бути виражений в максимальному розмірі прибутку; результатом діяльності кооперативу повинна бути мінімальна ціна товарів та послуг для своїх членів. Єдиний шлях досягнення цієї мети полягає в тому, щоб члени кооперативу брали участь в економічній діяльності кооперативу, тобто користувалися його послугами. І це є ключовим фактором економічної ефективності: чим більше члени кооперативу користуються його послугами, тим надійніший кооператив. В даному випадку спрацьовує принцип масштабу – чим більшим обсягом послуг користуються члени кооперативу, тим нижча собівартість таких послуг.

Внески членів кооперативу поділяються на вступні та пайові. На відміну від пайових внесків, розмір вступних внесків повинен бути однаковим для всіх членів кооперативу. Вихідною точкою при розробці економічної програми діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу є розмір пайового внеску члена кооперативу. Він залежить від обсягу послуг, що має намір одержати з кооперативу його член. Отже, планування діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу зводитися до визначення розміру пайового внеску по кожному виду наданих кооперативом послуг. А так як кооператив представляє послуги своїм члена по собівартості, то для визначення пайового внеску необхідно розрахувати планову собівартість кожного виду послуг кооперативу.

Розробку бізнес-плану сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу починають з детального аналізу заявок, що надійшли від членів кооперативу, де вказується обсяг послуг і терміни їхнього одержання. Після цього визначається ресурсний потенціал кооперативу. Потім набираються змінні витрати по кожнім виді діяльності (по кожній послузі) і постійні витрати в цілому по кооперативу. Для того, щоб визначити собівартість кожного виду діяльності (у даному випадку ціни наданих кооперативом послуг), необхідно розподілити постійні витрати на ці види діяльності. Постійні витрати розподіляються пропорційно обсягам наданих послуг по ринковій вартості. Пайові внески кожного члена кооперативу визначаються виходячи з планової собівартості кожного виду послуг і кількості заявлених послуг кожним членом кооперативу. Недолік заявлених членами кооперативу послуг може бути компенсований послугами на сторону.

Розмір економічного результату сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу визначається при складанні річного звіту. По закінченні календарного року члени кооперативу повинні одержати кооперативні виплати (перерахунок попередньо встановлених цін), що є складовою частиною ціни на поставлену продукцію чи оплати за отримані товари і послуги. Тому економічний результат діяльності кооперативу, що на перший погляд, здається прибутком, має принципово іншу економічну природу. Він не є метою діяльності кооперативу, а наслідком того, що неможливо точно визначити

собівартість послуг кооперативу до закінчення фінансового року. І якщо плата членів за послуги кооперативу перевищила їхню собівартість, члени кооперативу самостійно вирішують як використовувати цей економічний результат.

Список використаних джерел

1.Ангел Т. В., Дроздова Е. Г., Зубарь В. М. і ін. Посібник зі створення і розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. – Одеса, вид. «Ангел», 2001. – 189 с.

2.Вахитов К.И. Кооперация: теория, история, практика: избранные изречения, факты, материалы, комментарии / К. И. Вахитов 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Дашков и К, 2008. - 556 с.

3. Семчик В. Кооперація – шлях відродження села / В. Семчик // Голос України. – 2003. – № 72 (3072). – С. 18, 19.

4. Соціально-економічні засади розвиту сільських територій (економіка, підприємництво і менеджмент) : монографія / [Малік М.Й., Кропивко М.Ф., Булавка О.Г. та ін.] ; за ред. М.Й. Маліка. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – 642.

5. Уркевич В.Ю. Становлення сільськогосподарських кооперативів в умовах ринкової економіки України: деякі правові аспекти: монографія / В.Ю. Уркевич. – Х. : ТОВ «Одіссей», 2004. – 120 с.

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ ЯК ПЕРЕДУМОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ

Малахова А.В.
к.е.н., доц. каф.обліку і аудиту
Донбаський державний педагогічний університет
Красюк Д.Ю.
здобувач ступеня вищої освіти магістр
5 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

Для забезпечення фінансової стабільності зменшення ймовірності настання ризику банкрутства необхідно ретельно аналізувати показники внутрішньогосподарської діяльності на рівні підприємства. Одним з важливих показників результатів фінансово-господарської діяльності підприємства є витрати.

Оптимізація витрат забезпечує дотримання режиму економії, зростання продуктивності праці, скорочення непродуктивних витрат, що дозволяє підвищити рентабельність. Однак, витрати підприємства мають неоднорідний характер, що потребує їх класифікації. Класифікація витрат є передумовою організації обліку, аналізу та планування на підприємстві. Класифікація витрат допомагає оцінити понесені витрати, знайти можливі способи підвищення ефективності витрат та прийняти правильні рішення щодо управління ними.

Тому, узагальнення яке застосовується в фінансовому обліку приводить до відокремленого групування витрат виробництва яке відмінне від того, що застосовується в управлінському та виробничому обліку. У фінансовому обліку дані про витрати виробництва згруповані на бухгалтерських рахунках, шляхом рахункового узагальнення, і використовується для визначення собівартості продукції та визначення фінансового результату. Система фінансового обліку передбачає збір інформації в основному для зовнішніх користувачів.

В останні роки дослідження проблеми класифікації витрат та відображення їх на рахунках бухгалтерського обліку набувають все більшого значення, дослідженню даного питання присвятили свої роботи такі вчені-економісти як: Г.М. Колісник, розглядає проблеми класифікації витрат, взаємозв'язок витрат з бухгалтерськими рахунками. О. І. Корольва, розглядає проблему концепції розвитку бухгалтерського обліку витрат на підприємства машинобудівельного комплексу України, автор запропоновує удосконалення класифікації витрат. І. Белоусова та М. Чумаченко [1], розглядають облік виробничих витрат і методи обліку витрат і калькулювання собівартості. Карачина Н.П [4], розглядає питання економічної сутності категорії управління витратами, визначає роль управління витратами у загальній схемі управління підприємством.

Різний характер витрат, правильне розуміння їх призначення, економічної ролі у виробництві визначають необхідність науково обґрунтованої класифікації витрат на виробництво.

Важливість значення класифікації витрат підкреслює Ф.Ф. Бутинець та зазначає що «велике значення класифікації витрат полягає в управлінні ними і, перш за все, для здійснення калькуляції собівартості продукції для різних потреб управління підприємства».

І.О.Белебеха зазначає, що класифікація виробничих витрат - це «необхідний науковий елемент пізнання всіх витрат, які існують на підприємстві, і частини тих, що забезпечують створення продукції».

Давидович І. Є розглядає класифікацію витрат як «зведення за визначеними ознаками всієї різноманітності витрат на виробництво і реалізацію продукції в економічно обґрунтовані групи, які включали б однорідні витрати» [3].

Для цілей управлінського обліку, аналізу та контролю застосовується класифікація витрат на виробництво продукції відповідно до Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості № 47, затверджені наказом Державного комітету з промислової політики України від 02.02.2001р. № 47, які регламентують перелік витрат, що входять до складу виробничих витрат підприємства [1].

Однак, на нашу думку, зазначена класифікація витрат у Методичних рекомендаціях далеко не є ідеальною, так як вона не зовсім відповідає сучасним вимогам управління. Зокрема, у них відсутні ознаки класифікації стосовно прийняття управлінських рішень, можливості впливу на витрати, ролі в процесі

виробництва, ступеня узагальнення, планування, контролю, що є надзвичайно актуальним в умовах орієнтації національної економіки на ринок.

Кожне підприємство в сучасних умовах господарювання самостійно повинно класифікувати витрати за такими ознаками, які найбільшою мірою є зручними у використанні та відповідають різним потребам управління. І як справедливо зазначає Л.В.Нападовська, «ознак класифікації має бути рівно стільки, щоб можна було з їх допомогою отримати найбільш повну інформацію з метою задоволення потреб різних груп споживачів» [2].

На формування класифікаційних ознак великий вплив здійснює специфіка обраної галузі.

Питання управління витратами підприємства надзвичайно актуальне в сучасних умовах господарювання. Конкретні параметри класифікації й обліку витрат підприємства визначаються як економічними та юридичними, так і організаційними та технологічними умовами, а також компетентністю керівників і, відповідно, їхніми потребами в управлінській інформації. Розширена та уточнена класифікація витрат дає змогу ефективно керувативитратами та вести чіткий їх облік та досягати поставленої мети діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1.Белоусова І та М. Чумаченко стаття «Проблеми обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції в промисловості» (Бухгалтерський облік і аудит. 2009, №4).

2.Герега Г. Концептуальні засади ефективності функціонування сучасних економічних систем // Ефективність державного управління (Збірник наукових праць). – 2014. – Вип. 38 – С. 490-496.

3.Давидович І. Є. Управління витратами: Навчальний посібник. / Давидович І. Є. — К.: Центр учбової літератури, 2008. - 320 с., с. 10-13.

4.Карачина Н.П. стаття «Концептуальні засади формування ефективної системи управління витратами на сучасних підприємствах».

5.Турило А.М. Управління витратами підприємства: Навч. Посібник. / Турило А.М., Кравчук Ю.Б., Турило А.А. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 120с.

6.Харченко Вікторія. Концептуальні засади формування системи стратегічного управління розвитком підприємства // Економіка № 5 (131) вересень-жовтень 2014 р. С.52-55

ЗАХОДИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Малахова А.В.
к.е.н., доц. каф.обліку і аудиту
Донбаський державний педагогічний університет
Пишна Х.С.

здобувач ступеня вищої освіти магістр
5 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

Вивчення особливостей обліку кредиторської заборгованості в сучасних умовах господарювання є актуальним, оскільки раціональна його організація впливає на величину оборотного капіталу підприємства, дозволяє ефективно використовувати залучені кошти та уникає прострочення кредиторської заборгованості.

Дослідженням проблематики даного питання займаються багато вітчизняних науковців, зокрема яскравими представниками з них є П.Й. Атамас, Ф.Ф. Бутинець, Г.Є. Долматова, В.О. Завгородній, В.С. Лень, Л.О. Омелянович, В.В. Сопко, О.В. Чайковська та інші.

Кредиторська заборгованість являє собою суму грошових коштів або вартість товарів, робіт та послуг, що підприємство винно своїм контрагентам на певну дату, але з моменту виникнення до дати погашення сума цієї заборгованості знаходиться в розпорядженні підприємства і може бути джерелом його фінансових ресурсів, напрямок якого точно визначений (дата сплати заборгованості контрагенту, працівнику або державі, яким підприємство винно). Виділяють такі форми кредиторської заборгованості, як грошова, матеріальна та вексельна.

Від початку формування ринкових відносин в Україні і досі існує багато актуальних питань, пов’язаних з обліком кредиторської заборгованості:

а) для прийняття зацікавленими особами адекватних та вчасних рішень щодо існуючої політики управління в процесі антикризового регулювання фінансово-господарського стану істотне значення мають актуальність і якість інформації про стан розрахунків з кредиторами, що формується на базі даних бухгалтерського обліку конкретних суб'єктів господарювання. Це зумовлює неможливість отримання інформації про кредиторську заборгованість в обсязі і вигляді, достатньому для проведення аналізу розрахунків з кредиторами;

б) невирішені проблеми відображення в обліку довгострокової кредиторської заборгованості, оцінки поточної кредиторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги;

в) застосовувати у наших умовах традиційні за кордоном методики аналізу кредиторської заборгованості не завжди доцільно через відсутність необхідного обсягу вірогідної і доступної інформації щодо розрахунків з кредиторами. Крім цього, загальна криза неплатежів, характерна для сучасної української економіки, змушує сумніватися в об'єктивності, своєчасності і корисності отриманих результатів аналізу. Використання вітчизняних методик не дає змоги однозначно оцінити стан кредиторської заборгованості, а також ступінь його впливу на фінансово-господарський стан підприємств [2].

Зазначені проблеми вказують на необхідність пошуку специфічних засобів аналізу кредиторської заборгованості, спрямованих на отримання інформації комплексного характеру, достатньої для прийняття рішень щодо глибини кризи неплатежів аналізованого суб'єкту.

З метою удосконалення обліку кредиторської заборгованості за умов її автоматизації, необхідно здійснити наступні заходи:

- застосувати програмний «конструктор» на базі інтеграції функціонального модуля з підсистемами, що пов'язані з фінансовими та виробничими аспектами управління;
- створити інформаційну базу кредиторської заборгованості учасників розрахунків;
- звірити в електронній формі взаємні вимоги та зобов'язання і знайти найбільш раціональні способи погашення взаємної заборгованості;
- провести взаємозаліки, поступово скорочуючи обсяги заборгованості;
- вести облік та звітність проведених взаєморозрахунків [3].

З кожним роком ситуація покращується і випливають окремі аспекти вирішення тих чи інших питань як в обліку, так в економічному аналізі та аудиті. Проте потрібно вживати ще більше заходів щодо вдосконалення цих надзвичайно важливих аспектів в економічному житті України. Для вирішення деяких з цих питань необхідно застосовувати такі заходи:

1) розробити та ввести в дію спеціальну державну програму з розвитку бухгалтерського обліку і аудиту в Україні, як це пропонують окремі дослідники [4] з метою посилення інтеграції обліку з іншими функціями управління підприємствами, узгодження нормативних документів з планування та обліку тощо;

2) активізувати дослідження не тільки щодо узгодження українських облікових стандартів з міжнародними, а головним чином розв'язувати власні теоретичні і практичні облікові та управлінські проблеми. Необхідно критично, у тому числі і в межах професійних організацій, аналізувати доцільність і правомірність застосування у вітчизняній обліковій системі окремих штучних елементів закордонної теорії та практики обліку, рішуче відкидаючи ті, які не мають обґрунтованого змісту та суперечать реальним потребам облікових працівників;

3) удосконалити навчальні плани підготовки обліковців у вищих навчальних закладах і максимально адаптувати їх до потреб практики, уникати надмірного розподілу курсів, вивести надумані навчальні дисципліни [5], посилити складову творчої, самостійної роботи, особливо у програмах підготовки магістрів. Обов'язково необхідно посилити підготовку студентів у сфері економічного аналізу для підвищення професійної кваліфікації як бухгалтерів, так і аудиторів. Треба також посилити вимоги до аудиторської підготовки студентів, та щодо післядипломної сертифікації аудиторів.

Облік кредиторської заборгованості здійснюється з метою недопущення прострочення термінів платежу та доведення заборгованості до висування штрафних санкцій до підприємства. Організована належним чином система розрахунків повинна достатньою мірою відображати та характеризувати господарську діяльність з необхідною конкретизацією. За умов автоматизації

необхідно впровадити низку заходів, які забезпечуватимуть економічну стійкість та конкурентоспроможність підприємства.

Список використаних джерел:

1. Гончарук Р.П. Сутність та класифікація кредиторської заборгованості: колізії наукових підходів / Р.П. Гончарук // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2012. – № 1(59). – С. 48–51.

2. Марчак Н.В. Управління кредиторською заборгованістю як джерелом фінансування підприємств / Н.В. Марчак, О.О. Фокіна // Інноваційна економіка. – 2011. – № 3. – С. 237–239.

3. Міценко Н.Г. Кредиторська заборгованість торговельного підприємства: проблеми оцінки та управління. / Н.Г. Міценко, А.І. Міщук // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.3. – С. 292–296.

4. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Наказом Міністерства Фінансів України № 73 від 07 лют. 2013 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://www.zakon.rada.gov.ua

5. Рубаха М.В. Формування фінансового капіталу суб'єктів господарювання в економіці України : дис. … к.е.н. : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / М.В. Рубаха ; Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів, 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lnu.edu.ua/thesis/rubakha-mariya-volodymyrivna/.

6. Стефанишин О.Б. Аналіз кредиторської заборгованості торговельної сфери в контексті фінансового забезпечення / Стефанишин О.Б. // СХІДНА ЄВРОПА: ЕКОНОМІКА, БІЗНЕС ТА УПРАВЛІННЯ Випуск 3 (03) 2016

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ

Малахова А.В.
к.е.н., доц. каф.обліку і аудиту
Донбаський державний педагогічний університет
Поклонська М.Д.
здобувач ступеня вищої освіти магістр
5 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

Метою здійснення господарської діяльності суб'єктами господарювання є отримання економічних вигод у вигляді доходів. Однак, на підприємстві можуть виникати й такі доходи, за якими ще не було понесено витрат, їх класифікують як доходи майбутніх періодів («незароблені» або «невідпрацьовані» доходи). Виходячи зі своєї специфічної економічної суті, вони впливають на величину доходів звітного періоду, формування фінансових результатів діяльності, оцінку фінансового стану та платоспроможність суб'єктів господарювання.

Ефективне управління доходами майбутніх періодів на підприємствах повністю залежить від всебічного інформаційного забезпечення управлінських рішень, що охоплює сукупність первинних і зведених даних, організацію зі збереження накопиченої інформації, способи її подання та методи перетворень, правила організації банку даних, методики кодування й пошуку інформації. При цьому необхідно, щоб споживач отримував необхідну інформацію з мінімальними витратами на її підготовку. Саме тому, важливу роль у процесі управління відіграє раціональна організація бухгалтерського обліку доходів майбутніх періодів.

Під організацією обліку доходів майбутніх періодів необхідно розуміти комплекс заходів зі встановлення порядку і методів збору, обробки, накопичення відомостей про доходи майбутніх періодів з метою отримання достовірної і своєчасної інформації та здійснення контролю за виконанням кошторису доходів і визначенням фінансового результату [1].

До основних завдань раціональної організації обліку доходів майбутніх періодів належать: забезпечення правильного визначення моменту виникнення та достовірної оцінки доходів майбутніх періодів; розмежування доходів майбутніх періодів за часовою ознакою; повне та якісне відображення доходів майбутніх періодів у документах і облікових регістрах та наявність у них оптимального набору параметрів, реквізитів для можливості подальшої обробки, аналізу, контролю тощо; визначення способів списання (розподілу) доходів майбутніх періодів та суми, що включається до доходів звітного періоду; контроль за правильністю визначення фінансових результатів.

Доходи майбутніх періодів за своїм характером можуть мати різний термін розподілу (списання) [2] і, таким чином, ми пропонуємо класифікувати даний об’єкт бухгалтерського обліку за ознакою часу.

Аналізуючи доходи майбутніх періодів за часом списання, їх можна поділити на поточні (частина доходів майбутніх періодів призначена для розподілу впродовж 12 місяців) та довгострокові (розподіл доходів планується не раніше чим через 12 місяців з дати балансу). Пріоритетним у такому випадку є обґрунтування очікуваного терміну розподілу доходів майбутніх періодів [3].

Рекомендовано з метою оперативного управління та підвищення інформативності, корисності і достовірності даних для цілей внутрішньогосподарського контролю при побудові робочого (управлінського) плану рахунків розмежовувати доходи майбутніх періодів: поточні обліковувати на рахунку 69 «Доходи майбутніх періодів», а довгострокові – на рахунку 551 «Довгострокові доходи майбутніх періодів». При цьому, необхідно передбачити субрахунок до рахунку 69 для перекваліфікації (перекласифікації) довгострокових доходів майбутніх періодів у поточні, коли термін списання (розподілу) їх менше дванадцяти місяців з дати балансу.

Списання сум доходів майбутніх періодів відбувається шляхом бухгалтерських розрахунків за дебетом рахунку та відображається у дебетовій частині відомості, для чого передбачено відповідні графи. Щодо відомості за

рахунком 551 «Довгострокові доходи майбутніх періодів», то необхідно передбачити у дебетовій частині кореспонденцію з дебетом 69 «Доходи майбутніх періодів» за тією частиною доходів, що буде перекваліфікована (розподілена, списана) у поточні доходи впродовж дванадцяти місяців з дати балансу. Тобто кредитова частина відомості призначена для формування доходів майбутніх періодів за відповідними видами, а дебетова – для розподілу (списання) частини вже попередньо сформованої суми доходів майбутніх періодів на доходи, що відноситься до даного звітного періоду, або для закриття частини довгострокових доходів майбутніх періодів на доходи майбутніх періодів, коли термін списання (розподілу) їх менше дванадцяти місяців з дати балансу.

Вказані організаційні аспекти необхідно описати у наказі про облікову політику, де передбачити період, впродовж якого будуть списуватись доходи майбутніх періодів, методи їх списання. Це буде підставою щомісяця складати бухгалтерські довідки-розрахунки та відображати розраховані суми на рахунках бухгалтерського обліку [4].

Запропонований нами підхід до організації обліку доходів майбутніх періодів дає підстави стверджувати, що основним критерієм організації обліку таких доходів є їх поділ на поточні та довгострокові у розрізі видів і контрагентів, з урахуванням особливостей діяльності суб’єктів господарювання. Застосування запропонованих регістрів із закріпленням відповідальності за визначеними особами дає змогу в оперативному порядку контролювати й управляти процесом формування та розподілу доходів майбутніх періодів (з використанням виробничого чи прямолінійного методів розподілу, що залежать від видів доходів) і достовірно визначати фінансовий результат діяльності підприємства (установи, зокрема навчального закладу) відповідного звітного періоду, що є важливою передумовою прийняття ефективних управлінських рішень. Подальших досліджень потребують з’ясування особливостей організації внутрішнього контролю доходів майбутніх періодів.

Список використаних джерел:

1. Омецінська І.Я. Особливості утворення та порядок визнання зобов’язань за видами / І.Я.Омецінська // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 3. – С. 28–34.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов’язання»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 січня 2000 р. № 20, із змінами та доповненнями // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/ main.cgi?nreg=z0085-00

3. Соколов Я.В. Доходы будущих периодов / Я.В. Соколов // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.buh.ru/document

4. Тесленко Т.І. Порядок визначення та відображення в обліку доходів майбутніх періодів / Т.І.Тесленко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/ Soc_Gum/Nvnudpsu/2009_4/Oblik/Teslenko.pdf

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ

Малахова А.В.
к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту
Донбаський державний педагогічний університет

Важливий внесок у вирішення питань даної теми, а також удосконалення обліку реалізації продукції та розрахунків з покупцями зробили вітчизняні вчені: М.Т.Білуха, Ф.Ф.Бутинець, С.Ф.Голов, М.Я.Дем'яненко, М. Ф.Огійчук, П.Я. Хомін. Вивченням питань аналізу грошових потоків займалися вчені: І.О.Бланк, А.В.Завгородний, В.В.Ковальов, М.Я.Коробов, М.А.Лахтіонова, Г.В.Савицька та інші.

Реалізація продукції окремого підприємства – це, перш за все, відчуження активів, що належать підприємству, шляхом їх продажу з метою відтворення використаних коштів підприємства та отримання прибутку для задоволення різноманітних потреб підприємства та його власників. Відвантажена покупцям і списана з матеріально відповідальних осіб продукція вважається реалізованою.

У ринкових умовах взаємовідносини між підприємствами, організаціями та установами, а також між ними та населенням мають характер грошових розрахунків. Ці взаємовідносини ґрунтуються на використанні грошей у їхніх функціях – коштів обігу та коштів платежу. При цьому підприємство водночас є продавцем (постачальником) для одних і покупцем для інших.

Правильна організація і побудова обліку розрахунків між підприємствами мають велике значення, оскільки забезпечують швидке завершення кругообігу оборотних коштів (коштів обігу), перехід їх з товарної форми в грошову, створюють необхідні умови для безперебійної оплати придбаних товарно-матеріальних цінностей.

Організація обліку розрахункових операцій вимагає, перш за все, поділ усіх операцій на три великі групи:

- розрахункові операції за зобов'язаннями (з кредиторами);
- розрахункові операції за борговими правами (з дебіторами);
- розрахункові операції з використання трудових ресурсів та оплати найманої праці.

Основним джерелом поповнення грошових коштів є виручка від реалізації продукції, товарів, послуг. Для обліку розрахунків із покупцями за відвантажену продукцію і замовниками за виконані роботи (послуги) передбачений рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками».

Для відпуску продукції зі складу виписують накладну, де вказується: кому та за якою ціною продається продукція. За кожний місяць по складу складається матеріальний звіт в розрізі видів продукції, де вказується залишок на початок місяця, скільки надійшло і звідки, а потім видача продукції по каналах реалізації і залишок на кінець місяця. Обов'язково вказується кількість продукції та її вартість (планова собівартість). Якщо був здійсненний продаж за

готівку фізичній особі, то до матеріального звіту додається реєстр з реалізації продукції за готівку, де вказується дата, прізвище особи, яка придбала продукцію, кількість і отриману виручку, а також номери накладних. Одночасно на підставі цих документів бухгалтер робить розшифровку товарної продукції: виділяється кількість кожного виду продукції, виручка та собівартість реалізованої продукції, а також сума ПДВ.

Для вдосконалення аналітичного обліку реалізації продукції пропонуємо підприємству в Книзі аналітичного обліку реалізації продукції, яка відкривається на кожну продукцію, що виробляється на підприємстві зробити розшифровку за каналами реалізації. Такий запропонований регістр буде надавати найбільш повну і своєчасну інформацію про реалізацію продукції.

За допомогою ведення управлінського обліку підприємства можуть вести внутрішньогосподарську звітність, яка забезпечить своєчасне отримання інформації, для ефективного управління підприємством. Було б доцільним складати внутрішньогосподарську (управлінську) звітність, яка буде містити інформацію щодо реалізації продукції і розрахунків з покупцями, використовуючи первинний облік. Ця звітність може складатися з декількох розділів, а саме: виробництво продукції, реалізація продукції і результати від її реалізації, тощо.

Керування грошовими потоками потребує постійного моніторингу рівномірності і синхронності формування додатного і від'ємного грошового потоку в розрізі окремих інтервалів прогнозного періоду. Для того, щоб позбутися браку коштів підприємству необхідно використовувати оптимізацію грошових потоків і залучати позикові кошти зі сторони.

Таким чином, можна зробити висновок, що запропоновані нами удосконалення значно об'єднають всю інформацію по реалізації продукції, зробить її цілісною і дасть змогу користувачам, зокрема керівнику підприємства, значною мірою мати змогу отримати повну інформацію щодо стану розрахунків з покупцями і управління грошовими потоками.

УПРАВЛІНСЬКА ІНФОРМАЦІЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Мартиненко О.В.
ст. викладач кафедри обліку і аудити ДДПУ

Інформаційні системи, інформаційні технології, координація та контроль стали ключовими поняттями менеджменту і теорії організацій наприкінці XX – початку XXI століть. Роль і значення цих параметрів організаційного розвитку постійно зростає. Досить сказати, що за даними американських дослідників 90% свого часу менеджери витрачають на обмін інформацією. Інформація стає життєво важливим ресурсом організації, на базі якого приймаються рішення

щодо структури, технологій, клієнтів, фінансів, персоналу у виробничо-економічних системах.

Первісне визначення інформації (від лат. informatio – роз'яснення, виклад) характеризувало відомості, передані людьми усним, письмовим або іншим способом. Подальша еволюція поняття інформації показала, що інформація не має сенсу без зв'язку з метою її отримання чи обробки. Справжня інформація існує лише тоді, коли попередньо поставлена мета, прагнення до досягнення якої приводить до усвідомленого аналізу сигналів навколишнього середовища. Іншим аспектом поняття інформації є те, що просте додавання нової інформації до наявного обсягу не дає ключа до розуміння питань, які цікавлять менеджера.

Існує безліч класифікацій управлінської інформації, основаних на її властивостях і характеристиках. Так, інформація класифікується за рядом ознак, зокрема:

- функціональний зміст (економічна, правова, технічна, соціальна тощо);
- форма подання (візуальна, аудіоінформація, паперова);
- призначення (одноцільова, зв'язана з вирішенням однієї конкретної проблеми, багатоцільова – для вирішення декількох різних проблем);
- ступінь готовності для використання (первинна, проміжна, кінцева інформація для прийняття управлінських рішень);
- ступінь важливості (важлива, бажана, фонова);
- повнота (часткова, комплексна);
- характер використання (універсальна, індивідуалізована);
- ступінь надійності (достовірна, вірогідна);
- джерела (зовнішня, внутрішня);
- засіб розповсюдження (особистий контакт, телефон, документ, повідомлення через мережу Internet, інші засоби теле- , відео-, медіакомунікацій);
- терміни використання (постійна, змінна, оперативна, прогнозна).

Пильна увага до інформації у роботах вчених кінця XX сторіччя призвела до розробки великого переліку основних властивостей інформації [1,2,3]. Найповніші характеристики управлінської інформації як ресурсу підприємства розглянуті в роботі В.С. Пономаренко [3], де виділені три основні класи характеристик: актуальність, вірогідність, цінність. Останні тенденції інформатизації економіки і бізнесів-процесів вимагають розширення цього списку у напрямі вагомості впливу на функціонування та розвиток організації (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристики управлінської інформації

№	Показник	Визначення	Вимірник
1	Обсяг інформації	Кількісна характеристика даних, переданих, одержаних, перероблених в організаційних системах	Кількість (слів, знаків, рядків, сторінок, байтів)
2	Корисність	Ступінь впливу інформації на	Вартість інформаційного

	(інформативність)	виробничі і управлінські процеси, на функціонування організації загалом	ресурсу або економія на інших ресурсах (грошові одиниці)
3	Якість (достовірність)	Здатність інформації давати правильне і найповніше уявлення про об'єкти або процеси і не мати прихованих помилок	% реальних (достовірних) даних до загального обсягу інформації
4	Інтенсивність (насиченість)	Обсяг корисних відомостей, що містяться в одиниці інформації	% корисної інформації в загальному обсязі (стосовно фонового «шуму»)
5	Оперативність (своєчасність)	Властивість інформації втрачати свою цінність і згодом старіти	Час передачі, прийому, обробки і збереження інформації
6	Захищеність (відкритість)	Належність інформації «господарю» та її захист від несанкціонованого доступу	Ступінь таємності і відкритості інформації

Розглянуті характеристики інформації знаходяться у постійній взаємодії і взаємозалежності при формуванні вхідних, вихідних і циркулюючих усередині організації інформаційних потоків. Не буде перебільшенням стверджувати, що сучасна організація функціонує завдяки споживанню та виробництву інформації і це є основою її життєдіяльності.

Отже, у сучасних умовах необхідне ставлення до інформації не тільки як до ресурсу або товару, а й як до супроводження усіх бізнес-процесів, які відіграють вирішальну роль у життєдіяльності економічної організації.

Список використаних джерел:

1. Смирнов Э.А. Основы теории организации. Учеб. пособие для вузов / Э.А. Смирнов. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 375 с.

2. Олійник С.У. Менеджмент / С.У. Олійник, С.М. Фролов, М.А. ДЖеркач.– Суми: Вид-во СумДУ, 2009. – 144 с.

3. Пономаренко В.С. Стратегічне управління підприємством / В.С. Пономаренко. – Х.: Основа, 1999. – 620 с.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ

Сіренко С.В.
ст. викладач кафедри обліку і аудиту
Натальченко К.М.
здобувач ступеня спеціаліста
5 курсу з обліку і оподаткування

Одна з основних проблем фінансового менеджменту - формування раціональної структури джерел коштів підприємства (1).

Залучення того чи іншого джерела фінансування пов'язане для підприємства з певними витратами : акціонерам (власникам) необхідно виплачувати

дивіденди , банкам - відсотки за надані кредити , інвесторам - відсотки за скоєні інвестиції .

Усі залучені з того чи іншого джерела засоби мають вартістю , тобто за використання усіх фінансових ресурсів треба платити.

Загальна сума коштів , яку необхідно сплатити за використання певного обсягу фінансових ресурсів, виражена у відсотках до цього обсягу , називається його вартістю (2).

Загальна сума коштів , яку необхідно сплатити за використання певного обсягу фінансових ресурсів, виражена у відсотках до цього обсягу , називається його вартістю.

Вартість власних фінансових ресурсів підприємства передбачає ідентифікацію основних їх елементів :

• залучені фінансові ресурси , які вкладено в підприємство у вигляді фінансових інструментів власності (акцій) ;

• власні фінансові ресурси підприємства , накопичені ним в процесі своєї діяльності.

Власний капітал характеризується такими позитивними властивостями:

• простотою залучення , так як рішення, пов'язані із збільшенням власного капіталу (особливо за рахунок внутрішніх джерел його формування) не вимагає отримання згоди інших господарських суб'єктів;

• забезпеченням фінансової стійкості розвитку підприємства , його платоспроможності в довгостроковому періоді , а відповідно , і зниженням ризику банкрутства (3) .

Позиковий капітал характеризується наступними позитивними властивостями:

• досить широкими можливостями залучення джерел фінансування;

• більш низькою вартістю в порівнянні з власним капіталом за рахунок забезпечення ефекту "податкового щита" ;

• здатністю генерувати приріст фінансової рентабельності за рахунок ефекту фінансового левериджу .

Средневзвешанная вартість капіталу (WACC) характеризує вартість всіх задіяних фінансових ресурсів підприємства: власного і позикового капіталів , з урахуванням їх частки в загальному обсязі джерел.

Оптимізація структури капі**талу** є однією з найскладніших проблем , що вирішуються в процесі управління фінансами підприємства.

Оптимальна структура капіталу являє собою таке співвідношення власних і позикових коштів , при якому забезпечується найбільш ефективна пропорція між коефіцієнтом фінансової рентабельності і коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства , що сприяє його максимальної ринкової вартості.

Список використаних джерел

1 . Стоянова Е.С. Фінансовий менеджмент : теорія і практика Москва Видавництво « перспектива» 1996 - с.405

2 . Ковальов В.В. Методи оцінки інвестиційних проектів Москва: « Фінанси та статистика» 2002 - с.39

3 . Іонова А.Ф. , Селезньова М.М. Фінансовий аналіз « Проспект» Москва 2007 - с.623

ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

Шнурко А.М.
старший викладач кафедри обліку і аудиту
Білоусова А.О.
здобувач ступеня спеціаліста 5 курсу з обліку і оподаткування

В сучасних умовах господарювання особлива увага приділяється бухгалтерському обліку фінансових результатів, які є одним з найважливіших складових діяльності підприємств. Адже, провідна роль фінансових результатів полягає в тому, що вони забезпечують зміцнення бюджету держави, сприяють інвестиційній привабливості, діловій активності підприємств у виробничій і фінансовій сферах.

В умовах ринкової економіки метою діяльності будь-якого суб'єкта господарювання, що працює за принципами самофінансування, у підсумку є отримання прибутку в обсязі, достатньому для подальшого розвитку. Фінансові результати діяльності залежать від наявності й ефективності використання фінансових ресурсів, які забезпечують життєдіяльність підприємства. Фінансові результати суб’єктів господарювання відображають ефективність господарювання підприємства за всіма напрямами його діяльності: виробничою, збутовою, постачальницькою, фінансовою і інвестиційною, вони становлять основу економічного розвитку підприємства і зміцнення його фінансових відносин з партнерами.

Фінансовий результат — кінцевий результат діяльності підприємства, виражений у вигляді прибутку або збитку. Дані категорії закріплені у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: прибуток — це сума, на яку доходи перевищують пов’язані з ними витрати; збиток - перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [3].

Діяльність підприємств різних форм власності пов’язана з залученням необхідних ресурсів, використанням їх в виробничому процесі, реалізацією готової продукції (робіт, послуг) і з отриманням фінансових результатів. В умовах ринкової економки діяльність суб’єктів господарювання спрямована на отримання максимально можливої економічної вигоди, що знаходить свій прояв у фінансових результатах. Останні відображають всі сторони діяльності підприємства – рівень його технологій та організації виробництва, ефективність системи управління, контроль за рівнем витрат тощо. Фінансовий результат господарювання підприємства, що виступає у формі прибутку або збитку,

відображає ефективність його операційної, фінансової, інвестиційної діяльності та служить основним критерієм стратегії суб'єкта господарювання.

Прибуток – найважливіший оціночний показник діяльності підприємства в сфері підприємництва і бізнесу. Формування прибутку як фінансового результату роботи підприємства, що відображається в обліку, в офіційній звітності суб'єкта господарювання,ю залежить від встановленого порядку визначення фінансових результатів діяльності; обчислення собівартості продукції; загальногосподарських витрат; визначення прибутків (збитків) від фінансових операцій, іншої діяльності.

Згідно з Господарським кодексом України, прибуток (доход) суб'єкта господарювання є показником фінансових результатів його господарської діяльності, що визначається шляхом зменшення суми валового доходу суб'єкта господарювання за певний період на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань [1].

З прийняттям Податкового кодексу відбуваються суттєві зміни в оподаткуванні прибутку, які мають позитивно вплинути на діяльність платників цього податку, активізацію інвестиційної діяльності, підвищення ефективності суспільного виробництва.

Об'єктом оподаткування податком на прибуток є прибуток, який розраховується як різниця між доходами звітного періоду та собівартістю реалізованих товарів (робіт, послуг) і сумою інших витрат. Загальна формула поряд ку визначення прибутку до оподаткування згідно із змінами, описаними в ст. 134 Кодексу, така:

Прибуток = Доходи звітного періоду – Собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг – Інші витрати звітного періоду [4].

Отже, прибуток можна розглядати з різних сторін, наприклад, як кінцевий результат поточної інвестиційної і фінансової діяльності за певний період часу, який може бути визначено двома способами: - згідно теорії статичного балансу, фінансовий результат визначається як нарощування капіталу за відповідний період, скорегований на приріст капіталу за рахунок емісії фінансових інструментів, переоцінки основних засобів і операцій по викупу власних акцій; - згідно теорії динамічного балансу, визначення за відповідний період доходів і пов'язаних з ними витрат дає фінансовий результат діяльності організації в цьому періоді.

Звіт про фінансові результати є головним джерелом інформації про формування і використання прибутку. В ньому показані статті, які формують фінансовий результат від усіх видів діяльності.

У бухгалтерському обліку фінансовий результат визначається шляхом порівняння доходів та витрат підприємства. Отриманий результат характеризує якість діяльності (ефективність його операційної, фінансової, інвестиційної діяльності) підприємства. Від розміру отриманого прибутку залежать формування власного капіталу, виконання зобов'язань перед бюджетом, фінансування інвестицій, а також платоспроможність підприємства [6].

Бухгалтерський облік та бухгалтерська звітність є також основними джерелами інформації про доходи і витрати підприємства. Первинна реєстрація господарських операцій, із належним документальним підтвердженням, і наступна їх систематизація на рахунках бухгалтерського обліку дає можливість оперативно контролювати хід господарської діяльності на окремих ділянках роботи підприємства.

Фінансовий результат діяльності підприємства за звітний період визначається як різниця між доходами, які відносяться до звітного періоду, і витратами, що відносяться до того ж звітного періоду.

Достовірність формування фінансового результату є основою принципів і правил бухгалтерського обліку, обов'язкове дотримання яких вимагає законодавча база, зокрема, концептуальні основи складання та подання фінансових звітів, міжнародні стандарти фінансової звітності, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», План рахунків, Інструкція про застосування плану рахунків, національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, накази Міністерства статистики тощо. Визнані доходи класифікуються в бухгалтерському обліку згідно з вимогами П(С)БО 15 «Дохід». Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності визначає положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати».

Узагальнення інформації про фінансові результати господарської діяльності підприємства ведеться на рахунку 79 „Фінансові результати”.

Отримана різниця списується на рахунки 441 "Прибуток нерозподілений" або 442 "Непокриті збитки" [2].

Для цілей оподаткування законом може встановлюватися спеціальний порядок визначення доходу як об'єкта оподаткування. Порядок використання прибутку (доходу) суб'єкта господарювання визначає власник (власники) або уповноважений ним орган відповідно до законодавства та установчих документів. Держава може впливати на вибір суб'єктами господарювання напрямів та обсягів використання прибутку (доходу) через нормативи, податки, податкові пільги та господарські санкції відповідно до закону. Підприємства можуть використовувати прибуток, який залишився в їх розпорядженні, на поповнення статутного капіталу, на створення та поповнення резервного капіталу, а також направляти на виплату дивідендів і на інші цілі.

Звіт про фінансові результати дає змогу користувачам, як зовнішнім, так і внутрішнім, оцінити результати діяльності підприємства в минулому, його прибутковість, можливість ефективно використовувати ресурси або ступінь ризику недосягнення очікуваної рентабельності діяльності. Якщо підприємство в цілому націлено на високі темпи розвитку, ріст обсягу продажів, завоювання частки ринку, максимізацію прибутку, то метою формування фінансових результатів є високі темпи їх росту. Якщо підприємство стабілізує свою діяльність, задовольняючись мінімальним рівнем рентабельності або просто беззбитковою діяльністю, то управління фінансовими результатами повинне

бути сконцентровано на забезпеченні такої їх суми, що забезпечує поточну платоспроможність.

Висновки. Узагальнюючи все вищесказане, відмітимо, що фінансові результати відображають ефективність діяльності підприємства – це або прибуток, або збиток підприємства за звітний період. Від правильності формування і використання фінансового результату залежить стабільність підприємства. Напрями використання фінансового результату залежать від особливостей діяльності самого підприємства та управлінських рішень його власників. Не дивлячись на законодавче рішення цього питання та значні науково – практичні напрацювання, воно все ж залишається невирішеним.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Яровий К.О.
к.п.н., доцент кафедри обліку і аудиту
Шепілов І.
здобувач ступеня магістра за спеціальністю 073 Менеджмент
спеціалізація управління навчальними закладами

В бухгалтерському обліку виокремлюють поняття виробничі запаси, під якими розуміють предмети праці, призначені для обробки, переробки або використання в промисловому виробництві чи для господарських потреб, а також засоби праці, які у відповідності до діючих положень включаються до складу оборотних засобів як малоцінні та швидкозношувані предмети.

Для великих і середніх підприємств з великою номенклатурою матеріальних цінностей для забезпечення якісного аналітичного обліку на основі діючої в Україні системи класифікації розробляється власний детальний класифікатор, який дозволяє розподілити МЦ за групами, підгрупами (за окремими видами, марками, ґатунками, типорозмірами) та окремими номенклатурними номерами, номерами матеріалів. В ньому кожному найменуванню, типорозміру та ґатунку присвоюється умовне цифрове позначення – номенклатурний номер (код). Кількість знаків в коді повинна бути мінімальною, але достатньою для того, щоб охопити найважливіші ознаки усього переліку використовуваних матеріалів.

Основними задачами обліку виробничих запасів є:

– облік надходження матеріальних цінностей на склад;

– облік руху матеріальних цінностей на складі;

– облік нестач та надлишків матеріальних цінностей в місцях зберігання та експлуатації;

– облік руху малоцінних та швидкозношуваних предметів (МШП) в експлуатації;

– облік переоцінки матеріальних цінностей;

– облік наявності і руху дорогоцінних металів і каменів у складі комплектуючих виробів, МШП за місцями зберігання та експлуатації.

– облік наявності та руху матеріалів, МШП;

– облік витрат матеріальних цінностей зі складу.

Автоматизована обробка даних з обліку виробничих запасів і малоцінних та швидкозношуваних предметів (МШП) на практиці може забезпечуватися різними способами:

– розробкою спеціалізованою фірмою на замовлення управлінської інформаційної системи підприємства (в тому числі й інформаційної системи обліку);

– придбанням універсального програмного комплексу (або його окремого модулю) на ринку програмного забезпечення;

– автоматизацією облікового процесу силами фахівців підрозділу з автоматизованої обробки даних підприємства;

– використанням табличних процесорів обліковими працівниками для забезпечення автоматизованого вирішення окремих задач конкретної ділянки обліку.

При цьому повинно враховуватися, що облік виробничих запасів здійснюється на складах та в бухгалтерії підприємства.

Після придбання у відповідності до виписаних документів виробничі запаси доставляються на склад підприємства або матеріально-відповідальній особі. На складі здійснюється документоване оформлення операцій і первинна обробка даних з обліку виробничих запасів, ведеться аналітичний облік в місцях зберігання матеріальних цінностей. Інформаційна база на цьому рівні являє собою складську картотеку, в якій відображається рух і залишки на конкретну дату або за конкретний період часу.

Облік матеріалів в бухгалтерії ведеться в кількісному та вартісному виразі по матеріально відповідальних особах, балансових рахунках, субрахунках та облікових групах на підставі зданих первинних документів зі складів та підрозділів підприємства. Здійснює розрахунок і формування вихідної інформації регламентного, контрольного і довідкового характеру. Виконується аналіз, прогноз, аудит і прийняття управлінських рішень у цілому по підприємству або структурному підрозділу.

Технологічний процес автоматизованої обробки даних з обліку виробничих запасів полягає у виконанні всіх необхідних операцій по введенню, обробці, збереженню і видачі необхідної інформації, групуванню даних на рахунках, з метою контролю за наявністю і витратою матеріальних засобів зі своєчасним складанням звітності.

Тому для забезпечення обліку виробничих запасів можуть використовуватися окремі програмні модулі, які обслуговують їх облік в місцях зберігання та в бухгалтерії, або створенням різних рівнів робочих місць автоматизованої ділянки обліку виробничих запасів. Останній спосіб передбачає використання комплексної системи організації первинної та

вихідної інформації. Єдина база бухгалтерських записів забезпечує необхідною інформацію аналітичний, синтетичний та управлінський облік, формування конкретної звітності.

Спільна інформаційна база уможливлює спільне використання такої нормативно-довідкової інформації, як довідники: зовнішніх організацій; прізвищ працюючих; структурних підрозділів; статей обліку; припустимої кореспонденції рахунків; номенклатура-цінник виробничих запасів; типових господарських операцій; постійних даних; груп матеріалів тощо.

В аналітичному обліку виокремлюють МШП за місцем зберігання (складський облік) та МШП в експлуатації. Аналітичний облік МШП на складі подібний обліку матеріальних цінностей, а облік МШП, які знаходяться в експлуатації, вимагає виділення таких груп: інструменти, спецодяг і спецвзуття, господарський інвентар, штампи, спецпристосування, моделі спеціального та загального призначення. Всередині групи МШП обліковуються за номенклатурними номерами, місцями зберігання та використання (цехах, службах і інших підрозділах підприємства).

При автоматизації обліку МШП використовується нормативно-довідкова інформація: довідник цехів, складів та матеріально-відповідальних осіб, МШП (номенклатурних номерів), синтетичних рахунків, субрахунків та шифрів аналітичного обліку, винуватців і причин вибуття предметів із експлуатації, операцій руху предметів в експлуатацію.

Для оперативного обліку на місцях експлуатації МШП підприємство розробляє графік документообігу, в якому визначається рух первинних документів всередині підприємства.

Для обліку МШП використовуються основні первинні документи, якими описуються операції обліку матеріальних цінностей. Крім того, можливе формування специфічних документів:

- повідомлення про сдачу на склад (комору) інструмента, який втратив свою придатність до використання;
- записка майстра цеху на видачу робочим із комори інструменту (для тривалого використання);
- акт на вибуття інструмента внаслідок зносу чи помилки.

Список використаних джерел

1. Людвенко Д.В. Особливості функціонування обліково-інформаційних систем на сучасних підпри- ємствах / Д. В. Людвенко // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. Ґжицького. – 2011. – Т. 13, № 1(2). – С. 42-46.

2. Макарова Л. М. Эволюция применяемых информационных технологий в бухгалтерском учете] / Л. М. Макарова, О. В. Коробкова // Молодой ученый. – 2014. – № 1. – С. 380-383.

3. Рибалко О.М. Вдосконалення обліку виробничих запасів / О.М. Рибалко, О.В. Болдуєва // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2008. – № 6. – С. 210– 215.

4. Терещенко Л.О. Інформаційні системи і технології обліку : Навч. Посібник / Л.О. Терещенко, І. І. Матієнко-Зубенко. – К.: КНЕУ, 2003. – 160 с.

5. Яцюк С. Особливості методики викладання інформаційних систем і технологій для студентів / С. Яцюк // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки. – 2013. – № 7. – С. 92-95.

СЕКЦІЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ЦИКЛУ

ПРОБЛЕМА ДЕПРЕСИВНОСТІ В ПІДЛІТКОВИЙ ПЕРІОД

Булінг О.В.
магістр спеціальності «Психологія»
факультету психології, економіки та управління ДДПУ
Степаненко Л.В.
Науковий керівник – канд. психол. наук, доцент кафедри
психології ДДПУ

Проблема депресивності в підлітковому віці тісно пов'язана з різноманітними аспектами життєдіяльності підлітка, зокрема, з проблемою активації психологічних ресурсів, реалізації творчого потенціалу, самореалізації та визначається логікою досліджень цього питання. Адже депресивність практично не досліджена як психологічний феномен, розглядалися лише депресії та депресивні розлади здебільшого з позицій медичної і клінічної психології (Н.Г. Гаранян, Б.В. Михайлов, Е.С. Наталевич, І.Л. Первова, В.С. Підкоритов, В.Н. Синицький та ін.), а розробки у сфері педагогічної та вікової психології поодинокі (О.А. Ідобаєва, П.В. Лушин, Н.І. Пов'якель, А.І. Подольський, А.Бек, М.Селігманта та ін.).

Теоретичний аналіз психологічної літератури з означеної проблеми, зокрема ідеї щодо розвитку особистості в підлітковому віці наданий у роботах (М.Й.Боришевський, Л.С.Виготський, Д.Б.Ельконін, О.М.Леонтьєв, А.О. Реан, С.Л. Рубінштейн, Д.І. Фельдштейн та ін.), про специфіку депресивності як психологічного феномена та особистісної властивості (А.Бек, Н.М.Іовчук, Р.Комер, І.Л. Первова, В.Н. Синицький, А.Б. Холмогорова та ін.), про передумови виникнення депресивності у підлітковому віці (А.Бек, О.А.Ідобаєва, В.А. Крутецький, О. Лоуен, Дж. Мак-Каллоу, А.І. Подольський, М. Селігман, П. Хейманс та інші), про розвиток механізмів регулювання та подолання підліткової депресивності (К.О.Абульханова-Славська, О.В.Конопкін, В.О.Моляко, В.І.Моросанова, Н.І. Пов'якель, А.Б.Холмогорова, О.Я. Чебикін та ін.) показав наступне. Депресивність є властивістю особистості, яка виникає внаслідок повторюваного гострого або хронічного переживання депресії, психологічною природою якої є особистісна уразливість до депресивних станів. Отже, депресивність є фактом або наслідком переживання депресії і, відповідно, може існувати як ситуативна або постійна особистісна диспозиція.

Депресія у дітей і підлітків розпізнається іноді важко. Це обумовлено, по-перше тим, що депресивна симптоматика нашаровується на психологічні особливості віку і, по-друге, нерідко має масковані форми прояву. Перехід від дитинства до дорослості зазвичай підрозділяють на декілька етапів залежно від змін, що відбуваються в житті людини. Психологи припускають, що усі підлітки проходять період депресії, тому що вони переживають конфлікти в середині себе, і в стосунках з оточенням, і це є нормальною стадією розвитку.

Симптоми депресивних дітей і підлітків в значно більшому ступені, ніж у дорослих, залежать від віку і стадії розвитку, статі, сімейного оточення, когнітивних властивостей. У підлітковому періоді виразніше проявляється відсутність гармонії між своїми бажаннями та обов'язками, іронування.

Дослідники дійшли висновків що, незважаючи на невеликі відмінності в стадіях розвитку депресивних станів у дорослих і підлітків, симптоми залишаються тими ж. До цих відмінностей відносяться скарги підлітків на підвищену сонливість, тимчасове безсоння і булімію.

У підлітків проявляється більш нестійке протікання депресії, причинами якої є серйозні міжособистісні проблеми. Також вони більше схильні до суїцидальних спроб під час депресії ніж дорослі.

Підлітки нерідко спонтанно скаржаться на смуток, почуття нудьги, небажання нічого робити. Зниження активності вони прямо пов'язують зі зниженням настрою, при цьому до поганого настрою вони відносять «ніякий настрій». Якщо до виникнення депресії підлітки добре встигали в школі, то вони нерідко відмічають зв'язок між утрудненням в осмисленні матеріалу і пониженням настрою, особливо коли є обмеження в часі.

У зв'язку з наявністю сучасної психотравмуючої ситуації на Сході країни, проведення антитерористичної операції, а також суїцидальній інтернет-грі «Синій кит» або «4:20», проведення дослідження депресивності у підлітковому віці є актуальним.

Базою дослідження було обрано 35 учнів 7-8 класів Добропільської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №19, віком 12-13 років, методом рандомізації.

Методичне забезпечення дослідження: методика діагностики рівня агресивності Басса-Дарки, методика діагностики рівня депресивності Бека (був адаптований 21 пункт, пов'язаний з міжособистісними взаєминами в контексті гендеру) та методика діагностики самооцінки та рівня домагань Дембо-Рубінштейн. Оброблено дані в програмному забезпеченні Windows 10, Excel 2012 за допомогою лінійною кореляції Пірсона.

Проведений аналіз отриманих даних показав, що 13 дітей (37%) досліджуваних мають підвищений рівень агресивності. Щодо ворожості, то у 14 підлітків (40%) було діагностовано високі показники. Саме тому значна частина досліджуваних відчувають засмучення зі свого приводу, незадоволеність собою та своїм життям, оточуючими, невміння оцінити адекватно свою унікальність та індивідуальність, що виявляється у заздрощах, ненависті до оточуючих, обумовленої почуттям гніву на весь світ за реальні чи уявні страждання.

Згідно шкали «Депресивність» виявилось, що 14 досліджуваних (40%) не мають проявів депресії, 19 підлітків (54%) мають легкі прояви депресивного стану та 3 (8,5%) мають виражену схильність до депресії. При підвищенні рівня депресії порушуються емоційні переживання дитини, набувають негативного забарвлення. Стан депресії суб'єктивно відчувається як неблагополуччя та

порушує уявлення дитини про себе, призводить до розгубленості, примушує постійно згадувати і розповідати про минуле життя. При переживанні ситуативної депресії може бути зміцнено уявлення про свою неспроможність. Якщо говорити про стан депресії у підлітковому віці, то він пов'язаний із негативним ставленням до життєдіяльності взагалі та учбовій діяльності зокрема. В якості особливостей свого життєіснування підлітки називають монотонність, безперспективність, невизначеність результатів, беспорадність.

Аналіз тесту на самооцінку показав, що 10 досліджуваних (28,5%) мають занижений прояв самооцінки, 18 підлітків (51,4%) мають середні показники та у 7 дітей (21,1%) діагностовано завищену самооцінку. Саме слабка розбіжність між самооцінкою і рівнем домагань свідчить про те, що ставлення підлітка до себе не носить позитивного характеру, дитина не прагне і не сподівається виправити своє положення. У даному випадку рівень домагання не є стимулом для особистісного розвитку. Наявність переважання в стані депресії помірного ступеня розбіжності між самооцінкою і рівнем домагання дає підставу припустити, що іноді у підлітків знаходяться сили для зміни своїх можливостей. Цей факт знаходить своє підтвердження в нашій вибірці, де показники депресії виявлені лише на ситуативному рівні.

Також було проведено кореляційний аналіз показників та встановлено наявність незначного кореляційного зв’язку між показниками «ворожість» та «репресивність» (0,39, $p \geq 0.1$), тобто чим більше ворожість особистості (негативізм, образливість), тим вищий рівень прояву депресивного стану. Також було виявлено наявність міцного зворотнього кореляційного зв’язку між показниками «самооцінка» та «репресивність» (-0,43, $p \geq 0.01$), можна стверджувати, що чим нижчий рівень самооцінки у підлітка, тим більше виражений рівень його депресивності.

Список використаних джерел:

1. Бек А. Когнитивная терапия депрессии / А.Бек, А. Раш, Б. Шо, Г.Эмери. – СПб.: Питер, 2003 – 304 с.

2. Диагностика подростковой депрессивности. Теория и практика / А.И.Подольский, О.А. Идобаева, П. Хейманс. – СПб., Питер, 2004. – 202 с.

3. Иовчук Н.М. Депрессия у детей и подростков / Н.М. Иовчук, А.А.Северный. – М., 1999. – 79 с.

4. Лоуэн А. Депрессия и тело / А. Лоуэн – М. : ЭКСМО – Пресс, 2002. – 384 с.

5. Мак-Каллоу Дж. Лечение хронической депрессии / [пер. с англ. Н.Алексеевой, О. Исаковой] / Дж. Мак-Каллоу.– СПб.: «Речь», 2003. – 368 с.

6. Первова И.Л. Диагностика и лечение детской и подростковой депрессии / И.Л. Первова // Вопросы психологии. – 1999. – №3 – С. 107-116.

7. Психология личности: Словарь-справочник / [под ред. П.П. Горнстая и Т.М. Титаренко] / авт. кол.: П.П. Горностай, Т.М. Титаренко, В.Васьковская,

И.А. Грабская, Л.А. Лепихова, Н.И. Повякель, Н.В. Чепелева. – К.: Рута, 2001. – 320 с.

8. Райгородский Д.Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты: учебн. пособ. / Д.Я. Райгородский – Самара: Изд. Дом «Бахрах – М», 2002. – 672 с.

9. Холмогорова А.Б. Культура, эмоции и психическое здоровье / Н.Г.Гаранян, А.Б. Холмогорова // Вопросы психологии.–1999. – №2.– С. 61-73.

АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кіян А.П.
канд..психол.наук,доцент кафедри психології

Має місце неоднозначне розуміння структурної моделі даного феномена. Вчені по-різному підходять до визначення структурних компонентів готовності до діяльності. Своєрідність компонентної структури, що описується у тому, чи іншому дослідженні, залежить від мети дослідження, та характеру конкретної діяльності, готовність до якої при цьому вивчається.

М.І.Дьяченко і Л.А.Кандибович вивчаючи структурні компоненти готовності майбутнього спеціаліста до складаних видів діяльності, виділяють наступні компоненти: мотиваційний, орієнтаційний, операційний, вольовий, оцінний.

М.В.Левченко досліджуючи готовність абітурієнтів до навчання в педагогічному вузі, визначив такі компоненти готовності:

1. Наявність глибоких знань, високий бал в атестаті зрілості і на вступних екзаменах, факт зарахування на 1 курс.
2. Вміння самостійно працювати, правильно організовувати своє навчання і дозвілля.
3. Високий розумовий розвиток.
4. Наявність наполегливості.
5. Наявність схильності і інтересу до обраної професії.
6. Ідейно-політична і моральна спрямованість на навчання у вузі.
7. Наявність спеціальної педагогічної освіти і трудового стажу. [1]

В.А.Сластьонін виділяючи психологічну готовність як окремий компонент готовності до педагогічної діяльності, передбачає сформовану, яскраво виражену спрямованість на учительську діяльність, установку на роботу у школі, наявність інтересу до дитини і до предмету, який викладає, потребу у самоосвіті у цій сфері професійних знань. [5]

Аналізуючи структуру готовності М.І.Кондрашова вважає, що така структура готовності не розкриває всіх змістовних сторін цього феномена, оскільки здатність людини до професійно-педагогічних суджень не може розглядатись ізольовано від діяльного ставлення особистості до обраної професії. Вона доповнює вищенаведений перелік компонентів емоційним, що

характеризується як вплив емоцій та почуттів на забезпечення успішного перебігу і результативності діяльності педагога і психофізіологічним компонентами. [2]

Досліджуючи психологічну готовність до творчої праці В.О.Моляко, зазначає, що: "психологічна готовність до праці складається з багатьох компонентів, базується на певних індивідуальних задатках і вміннях, що їх особа набуває в результаті тривалого і спеціального навчання та виховання". "Система психологічної готовності до трудової діяльності включає такі основні підсистеми: знання, навички, вміння, переконання, мотиви і цілі діяльності людини, винахідливість, емоційну стійкість у подоланні труднощів." [4]

Г.В.Сорокоумова вказує, що феномен готовності включає не тільки мотиви, переконання, потребу в певній діяльності, але і сформованість системи знань, умінь, навичок та адекватну самооцінку професійних та особистісних якостей, а також певний емоційний настрій. Готовність до вибору професії є складним системним утворенням, яке складається з: мотиваційного, операційно-дійового, емоційно-вольового, мобілізаційно-настроювального компонентів. **[**6]

Визначаючи основні критерії готовності вчителів до педагогічної діяльності, А.Ф.Ліненко вказує на вибіркову спрямованість у педагогічній діяльності, що виникає на ґрунті позитивного ставлення і скеровується відповідними потребами та мотивами до даної діяльності. Як ознаки професійної готовності вчителя розглядаються розвинутість емоційного ставлення, вміння адаптувати свою поведінку відповідно до ситуацій, що виникають, вміння будувати процес спілкування, сформованість педагогічних здібностей, комунікативних умінь, професійно-значущих властивостей: емоційної стабільності, самоконтролю, щирості, доброти, совісності, ініціативності, наполегливості тощо.[3]

На основі аналізу всіх вищезазначені підходів авторів, що до структурних компонентів готовності до педагогічної діяльності, ми вважаємо що питання психологічної готовності вчителів до протидії маніпулятивному впливу у педагогічній діяльності залишається недостатньо дослідженим.

Список використаних джерел

1. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А., Пономаренко В.А. Готовность к деятельности в напряжённых ситуациях.-Мн.:БГУ, 1985.-206с
2. Кондрашова Л.В. Морально-психологічна готовність студента до вчительської діяльності.-К.:Вища школа,1987.-54с.
3. Ліненко А.Ф. Готовність майбутніх вчителів до педагогічної діяльності //Педагогіка і психологія.-К.,1995.№1.-С.125-132.
4. Моляко В.О. Психологічна готовність до творчої праці.-К.: Знання. 1989.-48с.]
5. Сластёнин В.А. Програмно-целевой подход к формированию социально-активной личности учителя //Теория и практика высшего педагогического образования: Межвуз. сборн. научн. трудов.-М.:МГПИ, 1984.-С.5-6

6. Сорокоумова Г.В. Мотивационный компонент психологической готовности к выбору професии в раннем юношеском возрасте.: Дисс… канд. психол. наук.-М., 1990.-215с.

ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ВІРУЮЧОЇ ЛЮДИНИ

Мамедова О.О.
студентка 3 курсу спеціальності «психологія»
Науковий керівник – канд. психол. наук, доц.
Резнікова О.А.

Ставлення людей до релігії, її роль у житті особи та суспільства, самооцінку, цінності, бажання у залежності від їх віросповідань розглядали й аналізували у своїх працях такі, дослідники як Ю. Борунков,У. Джеймс, Б.Куценок, Б. Лобовик, Е. Фромм, К. Юнг, В. Циба, С. Хассен, А. Сафронов, Ю.Макселон, З. Фройд, Г. Олпорт інші.

Сучасна українська дійсність характеризується станом невизначеності не тільки в сфері соціального життя, але і в духовних, життєвих орієнтирах людини, в її пошуках сенсу життя. Молодь – це носій соціокультурного і духовного потенціалу українського суспільства. Надати можливість засвоїти накопичений духовний потенціал, усвідомити надбання народу та усього людства – одна із функцій системи вищої освіти. Вища освіта надає можливості процесу самореалізації та пов’язана із формуванням ціннісно-смислової сфери особистості через усвідомлення особистісних цінностей, цілей, мотивів, потреб, сенсу життя.

Вплив релігії на організацію суспільства цілком закономірний. Вона зачіпає головним чином сферу духовного життя, виникає гостра необхідність набуття нових джерел формування у молоді моральних мотивів. Отже, в сучасних умовах проблема взаємовідносин меркантильного суспільства та релігії, використання духовного потенціалу релігії з метою поліпшення морально-психологічного клімату у підростаючого покоління та молоді є найбільш актуальною.

Наприкінці XIX – на початку XX ст. формується психологія релігії, яка починає вивчати емоційний вимір релігії – релігійні настрої, переживання, почуття, мотиви, установки. З’ясовує специфіку релігійних вірувань, уявлень, настроїв, переживань, традицій, виявляє їх місце і роль у релігійному комплексі, їх вплив на нерелігійні сфери життєдіяльності особи.

Релігія є соціальним явищем, яке тісно пов’язано із соціальним життям та розвитком суспільства. Для людей віра, як складова вольового вибору, відображає стверджувальну силу духу. Вона допомагає людині у мобілізації її духовних та фізичних сил у проблематичних ситуаціях: за браком інформації, відсутності логічних доказів, через сумніви. Як і всі явища духовного життя,

релігія є результатом психічної діяльності людини – розуму, почуттів, волі, її свідомості.

Поняття релігійності визначається, як соціально-психологічна властивість особи, суб'єктивне відображення, міра прийняття елементів релігії, що проявляються у свідомості й поведінці особи [1].

На даний час велику увагу дослідників займає проблема вивчення особливостей релігійної особи. Виявлені особові особливості віруючих: високий рівень розвитку емпатії; позитивне відношення до інших: розвинена довіра, відкритість, емоційна значущість контактів із оточенням, чутливість у взаємовідносинах; визначеність, чіткість координат образу навколишнього, високий рівень довіри до світу, який представляється «добрим», «приймаючим», «теплим» (О.А. Бобровська, Н.Г. Осухова).

Виділяються групи основних мотивів звернення до релігії: особові, соціально-особові, соціальні. Особові мотиви («розкаяння», «пошук ідеалу, заповнення духовної порожнечі», «пошук особистої релігії») характерні, в основному, для зрілих людей й обумовлені психологічним змістом кризи середини життя. Соціально-особові мотиви («відновлення традицій», «повернення до істинної віри») викликані потребою в узгодженні особових змін і соціальних вимог, а також потребою в культурно-історичній самоідентифікації. Соціальні мотиви («тепер так заведено», «політична гра») викликані необхідністю узгодження зовнішньої сторони діяльності особи із соціальними умовами, що змінюються (І.М. Богдановська).

Серед особливостей традиційно віруючої особи дослідник и називають емпатійність, позитивне відношення до інших, ціннісні орієнтації на любов, наявність Я-центричних рис (самовпевненість, самоцінність, самосприйняття), емотивність, сформованість ціннісних і життєво-значущих орієнтацій. Звертається увага на те, що самосвідомість віруючих наповнюють ціннісно-смислові орієнтації їх релігії, проте в реальній життєвій ситуації фрустрація віруючого може проявляти неоднозначні поведінкові реакції. Також, віруючі більше схильні до страхів, ніж атеїсти, проте релігія допомагає пережити страхи і дає почуття психологічної захищеності. У важких життєвих ситуаціями віруючі частіше використовують стратегію пошуку соціальної підтримки, самоконтролю (В.П.Москалець).

Релігійність особистості позитивно впливає на її самореалізацію, самоактуалізацію, самотрансцендірування, допомагає багатьом усвідомити своє покликання, реалізувати здібності, обрати життєдайну життєву стратегію і тактику; людина потребує підйому над своєю біологічною, тваринною і соціальною природою до вищого духовного рівня, змісту життя. Його вершиною є особливий тип індивідуальних переживань, які А. Маслоу назвав «пік-досвідом». Цей досвід характеризується тим, що під час пік-переживань людина найбільш тотожна самій собі, ближче всього до свого дійсного «Я», найбільш цілісна і неповторна. Вона отримує найбільшу чисту інформацію про себе. У людини під час пік-переживань і внаслідок їх виникає характерне

почуття щастя, успіху, обраності, а наслідком такого досвіду виникає почуття вдячності. Релігійні люди дякують Богу, інші – долю, природу, батьків.

А. Маслоу вважає, що «пік-досвід» є результатом і глибинною основою особистої релігійності. За його переконанням кожна релігійна особистість має свою особисту релігійність, яку вона підтримує і розвиває на основі своїх «пік-переживань», одкровень, інтуїтивних рухів, створюючи з них особисті міфи, ритуали, церемоніали. Ці релігійні придбання мають глибинний сенс тільки для окремої особистості – їх суб'єкта. Релігія обіцяє людині остаточну перемогу добра над злом, остаточне сприятливе вирішення проблем кожної особистості за умови виконання нею релігійних заповідей, повчань. Віра у здійснення обіцяного релігією дає людині відчуття безпеки, захищеності, оптимізму, позбавляє її від екзистенційного страху, тривожності [цит. за 2].

Таким чином, релігійна віра є єдиним світоглядним утворенням, яке вирішує основну екзистенційну проблему людини – її смертність, сповнює її високим смислом буття, скеровує на спосіб життя, який приносить духовну втіху, а відтак, являє собою потужний психотерапевтичний, а також в багатьох випадках і антисуїцидальний чинник, (наприклад, із-за страху потойбічного світу).

Список використаних джерел:

1. Москалець В.П. Психологія Релігії / В. П. Москалець. – К.: Академвидав, 2004. – 240 с.
2. Москалець В.П. Релігійна віра як антисуїцидальний чинник / В.П.Москалець // Практична психологія та соціальна робота. – 2009. – №2. – С.70 – 77.

ДО ПРОБЛЕМИ КОНФЛІКТІВ У МОЛОДИХ СІМ'ЯХ

Новик О.Л.
студентка 4 курсу спеціальності «Психологія»
Науковий керівник − канд. псих. наук, доц.
Сєргєєва І.В

Сьогодні сім'я стикається з цілою низкою нових проблем, значною мірою втрачає здатність виконувати життєво необхідні функції і стоїть на порозі кризи.

Дослідження М.І. Алексєєвої, Т.В. Говорун, С.В. Дворняка, В.І. Зацепіна, Т.С. Кириленко, С.В. Ковальова, О.С. Кочаряна, М.М. Обозова дозволяють стверджувати, що криза, в якій опинилась сьогодні українська сім'я − це елемент соціальної системи суспільства. Ознаками такої кризи є: високий рівень незадоволеності подружнім життям, дисфункційний розвиток взаємин у шлюбі, конфліктність, стійка орієнтація подружжя на розлучення та малодітну сім'ю, нездатність досягти злагоди, зростання кількості розлучень тощо. Дана проблематика носить не тільки міжособистісний, а й соціальний характер.

У зв'язку із цим актуальною є проблема соціально-педагогічного дослідження сім'ї, пошуку закономірностей функціонування сучасних молодих родин, аналізу причин та наслідків виникнення в них конфліктів.

Сім'я − це мала соціальна група, заснована на шлюбі та кровній спорідненості. Члени сім'ї об'єднані емоційними зв'язками, спільністю побуту, моральною відповідальністю, взаємодопомогою. Сімейні взаємини є офіційними за формою та неофіційними за змістом.

Сім'я постійно перебуває в процесі розвитку, в результаті цього виникають непередбачені ситуації, а членам сім'ї доводиться реагувати на них. У житті кожної сім'ї, яка існує тривалий час, є етапи, коли відбуваються важливі зміни, які здатні викликати конфліктні ситуації [1].

Дослідження психологів показують, що в 80-85% сімей є конфлікти. 15-20% фіксують наявність «сварок» з різних приводів.

Вітчизняний психолог В.А.Сисенко пропонує наступну класифікацію джерел подружніх розбіжностей:

1. Конфлікти на базі сексуальної незадоволеності потреби.
2. Конфлікти на основі незадоволеної потреби в цінності свого «я», порушення почуття гідності з боку іншого партнера.
3. Незадоволена потреба в позитивних емоціях: відсутність ласки, ніжності, турботи, уваги і розуміння.
4. На ґрунті пристрасті одного з подружжя до спиртних напоїв, азартних ігор тощо;
5. Фінансові розбіжності подружжя.
6. Конфлікти на ґрунті потреби у взаємодопомозі, взаємопідтримці, потреби в кооперації та співпраці.
7. На ґрунті різних захоплень, різних потреб і інтересів у проведенні відпочинку та дозвілля [3].

У залежності від частоти, глибини і гостроти конфліктів виділяють кризові, конфліктні, проблемні і невротичні родини.

Залежно від функціонування і розв'язання конфлікти ділять на:

- позитивні чи негативні;
- конструктивні або деструктивні.

Конфлікти в родині можуть створювати психотравмуючий простір для подружжя, в результаті чого вони здобувають ряд негативних властивостей особистості. У конфліктній родині закріплюється негативний досвід спілкування, втрачається віра в можливість існування дружніх і ніжних взаємин між людьми, накопичуються негативні емоції, з'являються психотравми. Виділяють такі психотравмуючі переживання, як: стан повної сімейної незадоволеності, «сімейна тривога», нервово-психічна напруга і стан провини [2].

Одна з негативних сторін сімейних конфліктів є його руйнівний вплив на розвиток дитини.

Отже, в період первинної шлюбної адаптації формуються загальні уявлення

подружжя про шлюб і сім'ю. Будь-яке сімейне непорозуміння найчастіше знаходить свій вираз в сімейних конфліктах. Сімейний конфлікт − це зіткнення протилежних бажань і потреб, інтересів, цілей, позицій, думок або поглядів подружжя, інших членів сімейного взаємодії. Феномен подружніх конфліктів являє собою складне психологічне утворення, прояви якого мають значну варіативність параметрів, що залежать від об'єктивних і суб'єктивних особливостей міжособистісної взаємодії подружжя. Дисгармонійні стосунки негативно впливають на самі подружні пари, а особливо на розвиток особистості їхніх же дітей. Перспективою нашої подальшої роботи є емпіричне дослідження конфліктів у молодих сім'ях.

Список використаних джерел

1. Браун Дж. Теория и практика семейной психотерапии / Дж. Браун, Д. Кристенсен. – СПб.: Питер, 2001. – 352 с.
2. Гришина Н. В. Психология конфликта / Н.В. Гришина. − СПб.: Питер, 2008. − 544 с.
3. Сысенко В. А. Супружеские конфликты / В.А.Сысенко. – М. : Мысль, 1989. – 173 с.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕТНІЧНОЇ САМОСВІДОМОСТІ

Свіденська Г.М.
канд. психол. наук, доц. кафедри психології

В умовах сучасного українського суспільства перебудова відобразила сплеск етнічної самосвідомості, її відродження у народу України.

Амбівалентність потребує особливої ретельності соціологів та соціальних психологів у понятійному апараті, тому що зміст понять, що використовуються в етносоціології та етнопсихології, безпосередньо впливає на програму досліджень, на зміст інструментарію опитувань тощо. Це спонукає звернутись до наукового апарату аналізу індикаторів етнічності людської спільноти, зокрема, до змісту та співвідношення таких важливих категорій як етнічна само-ідентифікація та етнічна самосвідомість

Велика кількість досліджень була присвячена тим чи іншим аспектам соціальних стереотипів (Адорно та ін., 1950; Олпорт, 1954; Кон, 1969, 1999; Шибутані, 1999; Дейкер, Фрейда, 1979; Кцоєва, 1986; Шорохова, Левкович 1985; Агєєв, 1987; Старовойтова, 1992; Файзуллін, Заріпов, 1997; Грошев, 1998; Паригін, 1999; та ін.). Великий інтерес викликає їх зміст та форми, функції, котрі вони виконують, генезис і динаміка, та «фатальна» примусова сила і потужність, із якими вони діють на масову свідомість, той величезний вплив,

найчастіше негативного характеру, який вони мають на соціальні відносини поведінку особистості.

Формування та утвердження національної самосвідомості в сучасних умовах розвитку українського суспільства передбачає збільшення її від деформацій і «нашарувань» чужої культури, відновлення історичної пам'яті народу, розкриття правди про основні політичні події і процеси минулого, усвідомлення свої національних особливостей, найбільш актуальних цінностей і традицій, місця та ролі нації у світовій цивілізації, дружнього ставлення до інших націй, народів, країн.

Національна свідомість – це одна з форм відображення етносом наявності інших етнічних груп і відношення до них. Утворення етнічної свідомості пов'язано із здібністю етнічної групи виділяти себе з інших етнічних груп. Ця здібність допускає формування у даної етнічної групи певної системи образів, що відображають особливості іншої етнічної групи й емоціональне відношення до неї, що визначає сприйняття представників іншої етнічної групи.

Національна самосвідомість утверджується й розвивається в рамках національної свідомості. Як і самосвідомість індивіда, яка не є самостійним явищем психіки, вона – теж свідомість, лише з іншою спрямованістю, національна самосвідомість – це теж національна свідомість, але спрямована на інший об'єкт. Усвідомлення особливостей інших етнічних груп припускає усвідомлення специфіки своєї групи [4].

Національна самосвідомість є усвідомленням, оцінкою людини (нації) себе як носія національних цінностей, що склалися у процесі історичного розвитку спільноти, її самореалізації як суб'єкта соціальної дійсності, що прагне ствердити себе, зайняти належне місце серед інших національних спільнот та зробити гідний внесок у розвиток цивілізації, людства [2], [1].

У дослідженнях із проблеми психологічної структури національної свідомості (Старовойтова Г.В.) аналізуються такі компоненти: *гностичний*, тобто система уявлень індивіда про національну спільноту, до якої він себе відносить, його знання про національні проблеми, про інші етнонаціональні групи; *емоційний компонент*, тобто емоційно-оцінне ставлення до себе як представника певної нації і до інших національних груп; *потребово-мотиваційний компонент*, який включає сформовану систему ціннісних орієнтацій особистості, суспільно-цінних мотивів діяльності і поведінки; *поведінковий компонент*, або природний прояв національної спрямованості у соціальній поведінці, отже національна свідомість та самосвідомість визначають певну громадянську позицію особистості. Повноцінна реалізація її у діяльності і поведінці передбачає змістовну відповідність і взаємозв'язок усіх їх структурних компонентів .

Співвідношення структурних компонентів національної свідомості та самосвідомості створює певний контекст їх смислового аспекту, його однорідність чи неоднорідність, а отже, і *багаторівневість розвитку*. *Найнижчий рівень* характеризується прагматичними, ситуативними смислами,

прагненням до найближчих цілей у конкретних обставинах життя. Далі йдуть рівні, в яких переважають *егоцентричні смисли*, що стимулюють пошуки особисто вигоди у всьому. Визначальним смисловим моментом у національній свідомості та самосвідомості ще більш високого рівня є орієнтація індивіда на найближче етнічне оточення, із яким він себе ототожнює, інтереси і запити, якого він цінує. Найвищим рівнем смислового утворення у національній свідомості та самосвідомості можна вважати їх про-соціальну орієнтацію. Цей рівень відзначається спрямованістю особистості на благо національної спільнот у цілому, орієнтацію не на групові, а на загальнонаціональні цілі та ідеали.

Рівні розвитку національної свідомості та самосвідомості пов'язуються з формуванням громадянськості як важливої як важливої риси характеру особистості. Знання людини своєї належності до певної національної спільноти, усвідомлення своїх прав і обов'язків щодо її устрою, почуття відповідальності за їх долю, служіння національно-суспільному ідеалові – саме це передбачає громадянськість як риса особистості, її духовного життя.

Виховання моральних почуттів і відповідних їм мотивів поведінки завжди спиралось на розвиток індивідуальної свідомості та самосвідомості. З віком у дітей, в міру розвитку свідомості та самосвідомості, розширюється уявлення та поняття про оточуючий світ і соціальну дійсність, збільшується здатність аналізувати свої якості, вчинки з погляду їх відповідності суспільним та індивідуальним цінностям. Завдяки цьому особистість дістає критерії для самооцінки. Першопричиною формування моральних почуттів є оцінні відносини, які щонайповніше виявляють об'єктивні потреби даного суспільства. Цінними з цього погляду вважаються такі вчинки й переживання, які відбивають соціально-виправдану суспільну позицію, приносять користь своїй батьківщині, її народові.

У формуванні образу "Я" як представника певного народу виділяють вікові етапи, які характеризуються переходом від нечіткого усвідомлення своєї спільності з людьми своєї національності і не досить вмотивованим зазначенням національної приналежності та неясних уявлень про свою та інші етнічні групи до більш повного, усвідомленого знання про ці феномени, а також свідомою мотивацією визначення своєї національності, її особливостей порівняно з іншими етносами. В роботах психологів підкреслюється, що особливо зрушення у розвиткові національної свідомості й самосвідомості й формуванні відповідного їм образу "Я" відбувається у підлітковому та юнацькому віці, коли особистість набуває різних суспільно цінних знань, умінь і навичок, збільшується її обізнаність з історією та культурою як свого, так і інших народів [3]. Психологічними механізмами формування образу "Я" як представника певної національності вважається наслідування, ціннісно-смислова ідентифікація, особистісна рефлексія. Звідси основні психологічні умови, від яких залежить рівень сформованості національної свідомості та самосвідомості, а отже й образу "Я" – представника певного етносу – пов'язані з реалізацією цих механізмів.

Національна свідомість та самосвідомість розвивається не в результаті безпосереднього засвоєння етнонаціонального досвіду, а активної соціальної взаємодії. Отже, образ "Я" – представника певної нації є соціально-психологічним феноменом, розвиток якого залежить від характеру соціальних взаємин, що реалізують суспільно значущі цілі та цінності, а також включення індивіда до суспільно корисної діяльності. Саме у цих факторах як найбільше втілені тенденції етносоціального розвитку, які допомагають особистості ідентифікувати себе з певним національним типом громадянина, усвідомити своє місце в суспільстві, засвоїти певну соціальну роль. На цьому ґрунті й формуються суспільно цінні мотиви поведінки, що з психологічного погляду є однією з основних проблем виховання.

Список використаних джерел:

1. Агеев А.Г. Нация, ее сущность и самосознание // Вопросы истории. – 1967. – №7. – С. 25-37.
2. Матеріали п’ятої міжнар. науково-практичної конференції. Етнац. розвиток в Україні та стан української етнічності в діаспорі: сутність, реалії конфліктності, проблеми на порозі XXI ст. Частина II. – Київ-Чернівці. 1997. 605 с.
3. Шорохова Е.В. Социальная психология и общественная практика/ Е.В. Шорохова, В.П. Левкович. – М.: Изд-во "Наука", 1985.

Збірка тез доповідей на Всеукраїнській науково-практичній конференції
«Актуальні питання сучасної науки і освіти»**,**
19-20 травня 2017 року.
(Випуск 2)

Відповідальний редактор: А.В. Малахова – к.е.н., доцент

Комп'ютерна верстка – А.В. Малахова – к.е.н., доцент